

Съфинансирано от
Европейския съюз

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

ПРОГРАМА ЗА
МОРСКО ДЕЛО
РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРИ

2.7.2026 г.

УТВЪРДИЛ:

X

Signed by: Krasimir Mladenov Chakarov

КРАСИМИР ЧАКЪРОВ
ЗАМЕСТИНИК-МИНИСТЪР И
РЪКОВОДИТЕЛ НА
УО НА ПМДРА 2021-2027

РЪКОВОДСТВО

ЗА ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ ТЕХНОЛОГИЧНИЯ ПРОЕКТ ПРИ ИНВЕСТИЦИИ В ОБЕКТИ ЗА АКВАКУЛТУРИ НА УПРАВЛЯВАЩИЯТ ОРГАН НА ПРОГРАМА ЗА МОРСКО ДЕЛО, РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРИ 2021-2027

Настоящото Ръководство определя минималните изисквания към съдържанието, обхвата и структурата на технологичния проект, който е задължителен елемент от проектните предложения за инвестиции в обекти за аквакултури по Програма за морско дело, рибарство и аквакултури 2021–2027 (ПМДРА). Указанията имат задължителен характер относно минималния обем информация, която трябва да съдържа технологичния проект.

Ръководството е съобразено с разпоредбите на Наредба № 18 от 4 ноември 2016 г. за съдържанието на технологичното описание и технологичната схема на производство на аквакултури, издадена от министъра на земеделието и храните (обн. ДВ. бр. 90 от 15 ноември 2016 г.).

Настоящото Ръководство на Управляващия орган (УО) на ПМДРА е разработено с цел да се **въведат подробни стандарти** при разработването на технологичен проект, което да улесни потенциалните кандидати по ПМДРА при неговото изготвяне и да осигури **единен, ясен и съпоставим подход при оценката** на технологичните проекти от страна на УО на ПМДРА.

Технологичният проект се разработва като единен документ и съдържа текстова част, схеми, графики, таблици, графични изображения (скици, чертежи, дигитални снимки, илюстрации, 3D модели и др.) и приложения, структурирани в следните **основни раздели**:

1. Резюме.
2. Обща информация за обекта за аквакултури.
3. Тип на обекта за аквакултури/рибовъдното стопанство.
4. Предварителни проучвания и налични документи във връзка с производствените дейности в обекта на аквакултури.
5. Концепция за изграждането/възстановяването/модернизацията на обекта за аквакултури.
6. Водоснабдяване и/или използван водоем (вкл. зона за аквакултури) от обекта за аквакултури.
7. Техническо описание на обекта за аквакултури, предмет на инвестицията.
8. Технология за отглеждане на аквакултури.
9. Влияние на обекта за производство на аквакултури върху околната среда.
10. Производствен капацитет на обекта за аквакултури.
11. Персонал на обекта за аквакултури.

12. Прогнозна годишна производствена програма след извършване на инвестицията.
13. Пазарни проучвания и реализация на продукцията.
14. Приложения.

УО на ПМДРА обръща внимание, че при разработването на технологичния проект следва да се спазват изискванията на Ръководството **относими/приложими само към конкретния тип обект за аквакултури и прилагана технология в стопанството.**

Съдържанието на технологичния проект следва да е в съответствие с изискванията на Наредба № 1 от 13.01.2021 г. за ветеринарномедицинските изисквания и мерките за биосигурност към животновъдните обекти за риба и други водни организми.

Технологичният проект представлява основен и водещ документ, върху който се изграждат всички останали части на проектното предложение. В технологичния проект не следва да се включва обща, описателна или учебна информация за рибовъдството, видовете, съоръженията, технологиите и т.н., която няма пряко отношение към конкретния обект, технология и инвестиция. В технологичния проект трябва да бъде обоснована необходимостта, целесъобразността и очакваният ефект от планираната инвестиция и ясно да бъде представена причинно-следствената връзка между предвижданите за изграждане съоръжения, техният капацитет, избраната технология и планираната производствена програма. Когато инвестицията не води до пряка промяна в производствения обем, това обстоятелство следва да бъде изрично посочено и аргументирана нейната финансова целесъобразност.

При разработването на технологичния проект е необходимо изрично да се посочи (в случаите, когато е приложимо):

- въвеждането с проекта на: иновации и нови технологии (задължително се включва обосновка на тяхната роля в проекта) и тяхното ниво – за стопанството, за региона, за страната и т.н.);
- дейности, свързани с адаптиране към изменението на климата и постигането на неутралност;
- опазването на околната среда, биоразнообразието и здравето;
- изграждане на интелигентни производствени мощности и инфраструктура;
- използване на възобновяеми енергийни източници и подобряване на енергийната ефективност;
- прилагането на кръгови модели при използването на природни ресурси при производството на аквакултури и постигане на устойчивост на отглеждането и развъждането на риба и други водни организми;
- ограничаването на използването на медикаменти и химически препарати;
- използването на производствени модели, които гарантират качеството на продукцията и т.н.

Посочените елементи следва да бъдат описани, **само ако са пряко свързани с конкретната инвестиция** и оказват влияние върху технологичните решения или очаквания ефект от проекта.

Технологичният проект се **изготвя (или съгласува) от експерт с образователна степен „магистър“** или по-висока образователна и научна степен **по някоя от следните специалности:** рибно стопанство, рибовъдство, аквакултури, ихтиология или друга еквивалентна на изброените, или заемащ академична длъжност в изброените области. Експертът трябва да има и **професионален опит** не по-малък от 2 (две) години. **Допустимо е технологичният проект да бъде изготвен (съгласуван) от експерт с образователна степен „магистър“ по специалностите:** хидробиология, зоология или ветеринарна медицина, или друга еквивалентна на изброените, или заемащ академична длъжност в тези области, като експертът следва да удостовери също и **професионален опит в областта на аквакултурите (рибовъдството)** не по-малък от 5 (пет) години.

Като доказателство за съответното образование или научна степен от експерта се изисква прилагането към технологичния проект на копие на диплома/удостоверение. В случаите, когато образованието е придобито в чужбина към копието на дипломата се прилага и удостоверение за признаване на придобитата образователна или научна степен в чужбина, издадено от Националния център за информация и документация (НАЦИД).

За удостоверяване на професионалния опит на експерта в областта на аквакултурите (рибовъдството) се прилага копие от трудова, служебна или осигурителна книжка, или удостоверение за стаж от работодателя. Когато се прилага копие на осигурителна книжка или удостоверение за осигурителен стаж се изискват документи, доказващи че дружеството в което е придобит осигурителния стаж, извършва дейност в областта на аквакултурите, включително и чрез предмета на дейност на дружеството. Професионалният опит в областта на аквакултурите (рибовъдството), придобит в чужбина се доказва с официални документи, издадени от компетентен орган или компетентно длъжностно лице, в съответствие с националното право на съответната държава, придружени с легализиран превод.

Когато спецификата на избраната технология налага включването на експерти от други области, същите могат да бъдат включени като съавтори на проекта.

По време на оценката на проектните предложения за „Административно съответствие и допустимост“, УО на ПМДРА ще извърши следните **проверки и преценки на технологичния проект**:

- за съответствието на технологичния проект с изискванията на настоящото ръководство;
- доколко природните условия на района, в който е разположен обекта за аквакултури са подходящи за отглеждане на планираните видове, с изключение на случаите на отглеждане в затворена рециркулационна система;
- приложимостта на избраната технология за предвидените за отглеждане видове и пазарните перспективи за тези видове;
- съответствие между избраната технология и предвидените за изграждане съоръжения;
- за реалистичността на посочения капацитет на обекта за аквакултури или възможностите за неговата промяна;
- за възможността да бъдат постигнати количествените показатели от прогнозната производствена програма на кандидата или тяхното изменение в обекта за аквакултури, предмет на инвестицията, като се вземат предвид: видът за отглеждане; избраната технология; предвижданите цикли за производство; типът, броят и площта (обема) на производствените съоръжения; темпът на нарастване на видовете спрямо условията в обекта за аквакултури; планираното хранене и др.

Проектни предложения, за които се констатира несъответствия от посочените проверки, няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА.

Изисквания към отделните части на Технологичния проект:

На титулната страница на технологичния проект следва да е посочено името на проектното предложение, името на обекта за аквакултури, инвеститора (собственик/ползвател/оператор на обекта за аквакултури) и на изготвилите (съгласувал) проекта, както и да бъдат положени техните подписи.

I. Изисквания към раздел „Резюме“.

В резюмето се обобщават основните данни и параметри за обекта за аквакултури във възможно най-съкратен и структуриран вид, в таблична форма.

Резюмето е структурирано съгласно този модел и съдържа следната информация:

Оператор и собственик на обекта за аквакултури:	<i>Посочват се данни за оператора и собственика на обекта за аквакултури, включително когато те са различни лица.</i>
Местоположение:	<i>Местност, населено място, община, област, географски координати и надморска височина.</i>

Цел на инвестицията:	<i>Посочва се целта на инвестицията: напр. изграждане на ново рибовъдно стопанство, ремонт на съществуващи съоръжения в обекта за аквакултури, модернизация на стопанство и др.</i>
Водовземане/воден обект	<i>Посочва се водният обект от който се осъществява водовземане: повърхностен воден обект, подземни води, минерални води, вкл. данни за заустиването. Посочва се водният обект и/или зоната за аквакултури, в която е разположено стопанството за аквакултури.</i>
Тип на обекта за аквакултури и вид на производствените мощности:	<i>Посочва се типът на стопанството в зависимост от: външни фактори на средата, типа на производствените съоръжения и прилаганата технология за производство (виж раздел III). Прави се разграничение между проектния тип на стопанството и неговия експлоатационния модел, когато те не съвпадат, преди и след инвестицията.</i>
Производствени мощности:	<i>Описват се производствените мощности: - за басейнови стопанства: техният тип (земно-насипни, бетонни и т.н.), техният брой и площ/обем по категории и общата им площ/обем; - за садкови стопанства: брой, площ и обем на садките, съобразно предназначението им и техният общ брой, площ и обем; - за други типове обекти за аквакултури – производствени съоръжения и техните основни параметри.</i>
Отглеждани видове:	<i>Изброяват се отглежданите видове с техните научни (родово и видово) и български имена.</i>
Производствен капацитет на обекта за аквакултури:	<i>Посочва се производственият максимален капацитет на стопанството след инвестицията, при избраната технология на отглеждане за една година – общ за стопанството и по обособени зони (блокове) за отглежданите видове и категории аквакултури (хайвер, зарибителен материал, риба за консумация и др.), независимо от реално планираното производство.</i>
Прогнозно средно годишно производство на обекта за аквакултури:	<i>Посочват се планираните количества продукция по видове и категории (численост и биомаса), при прилаганата технология и експлоатационен модел. Производствена програма се отнася за етапа след реализацията на инвестицията и обхваща една календарна година. Това е приблизителният обем на производство, предвиден за устойчиво ежегодно постигане през петгодишния мониторингов период или за по-дълъг срок.</i>

II. Изисквания към раздел „Обща информация за обекта за аквакултури“.

Минималната информация, която съдържа този раздел на технологичния проект включва:

1. Местоположение и идентификационни данни за обекта.

Местоположение, вкл. идентификационни данни за обекта – наименование, идентификационен/ни номер/а от кадастрална карта и кадастрални регистри на имота/имотите, върху които е разположен обектът, местност, землище, населено място (ЕКАТТЕ), община, област, трайно предназначение на територията и начин на трайно ползване, вид на собствеността, площ на имота/имотите.

Представят се географски координати и надморска височина.

2. Собственост и право на ползване.

Посочват се данни за **собственика/собствениците** на обекта за аквакултури и информация за **ползвателя/оператора** на обекта за аквакултури, документи за собственост и основание за ползването му (нотариален акт, договор, разрешително за ползване на воден обект и др.).

3. Текущо състояние на обекта (моментна „снимка“).

За съществуващи обекти за аквакултури (вкл. при възстановяване, ремонт или модернизация) се представя кратка информация за създаването, експлоатацията и обемите на производство в миналото (ако е налична). Описват се съществуващите сгради, налични водовземни, производствени и други съоръжения, вътрешна и външна инфраструктура (пътна, водоснабдителна, канализация, електроснабдяване и др.), близки населени места и др. (т.е. ситуацията преди извършване на инвестицията).

За новоизграждащи се обекти за аквакултури се посочват сгради и съоръжения, само ако са налични преди инвестицията.

III. Изисквания към раздел „Тип на обекта за аквакултури (рибовъдното стопанство)“.

В този раздел се посочва типът на обекта за аквакултури, като се прави ясно разграничение между **проектния тип на обекта** и **експлоатационния модел**, когато те не съвпадат. Тази информация е основа за формулиране на изискванията и анализа в следващите раздели на технологичния проект, включително по отношение на технологията за отглеждане, производствения капацитет, прогнозната производствена програма и пазарната реализация.

Типът на обекта за аквакултури се определя по следните показатели:

1. В зависимост от външни фактори на средата.

- в зависимост от солеността на водата, използвана за производство на аквакултури
- обект за отглеждане на морски аквакултури или обект за отглеждане на сладководни аквакултури;
- в зависимост от изискванията към температурния режим на отглежданите видове (топлолюбиви или студенолюбиви) – топловодно или студеноводно.

2. В зависимост от вида на производствените съоръжения:

- басейново стопанство – проточно (отворена система) или с възможност за обратното използване на водата (полуотворена система), включително използването на язовири като рибовъдни басейни;
- садково стопанство – с плаващи или потопяеми садки;
- рециркулационна система за аквакултури (РСА) – затворена система;
- интегрирана система – интегрирана интензивно-екстензивна рибовъдна система (ИИЕРС), интегрирана мултитрофична система (ИМТС), при които се комбинират различни трофични нива и/или производствени модели в рамките на един обект;
- установки за производство на други водни организми – инсталация с колектори за двучерупчести, съоръжения за производство на водорасли или други водни организми;
- комбинация от различни съоръжения (смесен тип).

3. В зависимост от прилаганата технология за производство.

3.1. Според обхвата на производствените процеси, свързани със съответните стадии от развитието на рибите или другите водни организми, стопанството е:

- **пълносистемно** – осигурява затворен цикъл, който обхваща всички стадии от онтогенетичното развитие на отглеждания вид и включва всички технологични етапи от производството;

- **непълносистемно** – специализирано в отделен сегмент от производствения процес, респективно обхващащо само част от жизнения цикъл на вида.

Когато изградените производствени съоръжения, позволяват пълносистемно производство, но реалният начин на експлоатация е непълносистемен, това обстоятелство следва да бъде изрично посочено и обяснено (обосновано). В технологичния проект се описват възможностите на производствените мощности и прилаганият експлоатационен модел. При класификацията на обекта за аквакултури, водещ е експлоатационния модел. В този аспект, не се счита за пълносистемно, стопанство при което производственият процес стартира със закупен оплоден хайвер.

3.2. Въз основа от интензивността на отглеждане.

Интензивността се определя в зависимост от степента на човешка намеса в производствения процес, гъстотата на посадката, използваните фуражи, режима на хранене и планираните/реализираните добиви от единица площ или обем.

- **екстензивно** – основава се само на естествената продуктивност на водоема, ниска гъстота на посадки, с минимална човешка намеса и без допълнително подхранване, ориентировъчни добиви – до 75 кг/дка;

- **полуинтензивно** – съчетава естествената хранителна база с допълнително подхранване с фуражи, значително увеличена гъстота на посадките, извършват се мелиорации, с увеличен човешки контрол и намеса, ориентировъчни добиви – за топловодни стопанства – 100-300 кг/дка, есетрови – 150-400 кг/дка;

- **интензивно** – разчита изцяло на изкуствено хранене с пълноценни фуражи (в някои случаи се оползотворява и естествената хранителна база), висока гъстота на посадките, понякога с активна аерация и обратно използване на водата, и непрекъснат човешки контрол и намеса, като се механизират, автоматизират производствените процеси и частично се заменя човешкият труд, ориентировъчни добиви – за топловодни стопанства – басейново – 400-1 500 кг/дка и садки 5-15 кг/м³, за студеноводни – 5-30 кг/м³, за есетрови – 5-25 кг/дка;

- **суперинтензивно** – прилага се в контролирани системи (често рециркулационни системи с изкуствено подържане на всички условия за отглеждане в съответствие с биологичните изисквания на вида), с максимална гъстота, с висока степен на автоматизация и възможност за контрол върху условията на средата, ориентировъчни добиви – за топловодни стопанства – 30-80 (120) кг/м³, за студеноводни – 40-120 (180) кг/м³, есетрови – 35-90 (110) кг/м³.

Забележка: в скобки са литературни данни за максималните добиви в куб. м.

IV. Изисквания към раздел „Предварителни проучвания и налични документи във връзка с производствените дейности в обекта на аквакултури“.

Настоящият раздел има за цел да идентифицира и систематизира извършените предварителни проучвания от кандидата при планиране на инвестицията и наличните документи за обекта за аквакултури, които обосновават избора на местоположение, производствена концепция, производствени съоръжения, технология и експлоатационен модел на обекта за аквакултури и служат като основа за разработването на концепцията за инвестицията.

Информацията в раздела следва да показва ясно, че технологичният проект е разработен въз основа на реални данни, направени анализи и приложими нормативни изисквания. Разделът следва да показва връзката между наличните предварителни проучвания, разрешителни режими, налични документи и планираните технологични решения.

1. Извършени предварителни проучвания.

Посочват се извършените предварителни проучвания и събрани данни, анализи и експертни оценки, относими към планираната инвестиция: геодезическо заснемане, хидроложки проучвания на водоизточника, хидрогеоложки проучвания, технически и технологични проучвания, проучвания на пазара на риба, консултации с експерти в областта на рибарството и други специализирани проучвания.

2. Задължителни документи.

При разработването на технологичния проект задължително се отчитат документите, които представляват ограничаваща рамка за избора на технология, производствен капацитет и експлоатационен модел на обекта за аквакултури.

Технологичният проект **следва да бъде разработен в пълно съответствие с условията, параметрите и ограниченията, произтичащи от тези документи**, които едновременно:

- представляват **предварително условие за допустимост на проектното предложение**, и

- формират **нормативната рамка и лимитиращите условия**, в които следва да бъде разработен технологичният проект.

Не се допуска включването в технологичния проект на технологични решения, производствени параметри или експлоатационни режими, които са в противоречие или предпоставят изменение или заобикаляне на действащите разрешителни режими.

В случаите, когато собственик/ползвател/оператор на съществуващо и функциониращо стопанство предвижда изменения на разрешените параметри и условия, включително увеличаване на обема на производството в обекта, предмет на инвестиционното предложение, той следва в уведомлението до компетентния орган, задължително да е посочил тези обстоятелства и да е получил съответните документи от него, разрешаващи планираните промени **преди подаване на проектното предложение по процедура на ПМДРА**.

2.1. Документи по Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).

- Решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда по реда на глава шеста, раздел III от ЗООС и Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (Наредбата за ОВОС) за дейността на обекта за аквакултури. В случаите, когато има последващи изменения на Решението на компетентния орган (МОСВ или РИОСВ), те също се прилагат (изисква се от всички кандидати).

- Документ от компетентния орган (МОСВ или РИОСВ), че инвестиционното предложение, с което се кандидатства по процедурата на ПМДРА, не попада в приложение № 1 и № 2 на ЗООС и не представлява разширение или изменение, което може да доведе до значително отрицателно въздействие върху околната среда по смисъла на чл. 93, ал. 1, т. 2 от ЗООС, или, когато такъв документ е неприложим, Решение или становище от компетентния орган по околна среда за повторно преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда. (изисква се за съществуващи съществуващи и функциониращи обекти за аквакултури).

Управляващият орган на ПМДРА изисква пълната история на административните актове, за да се увери, че проектното предложение е в съответствие с изискванията на екологичното законодателство.

- Решение за съвместимостта на проекта с предметите и целите на опазване на защитените зони по чл. 31 на ЗБР и Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (Наредбата за ОС) – изисква се от всички кандидати, когато процедурата по оценка за съвместимост (ОС) не е извършена чрез процедурата по преценяване на необходимостта от оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС).

- Разрешително по чл. 67 от ЗБР за внос, развъждане и отглеждане на неместни животински видове, издадено от министъра на околната среда и водите по реда на Наредба № 4 от 8.07.2003 г. за условията и реда за издаване на разрешителни за въвеждане на неместни или повторно въвеждане на местни животински и растителни видове в природата (изисква се в случаите, когато е приложимо).

2.2. Документи по Закона за водите (ЗВ).

- Разрешително за водовземане от повърхностен воден обект и/или разрешително за водовземане от подземни води, съгласно ЗВ, или документ с правно основание за водовземане.

- Разрешително за ползване на воден обект, съгласно ЗВ.

Несъответствие между технологичния проект и ограниченията, произтичащи от документите по т. 2.1 и 2.2, се счита за съществено несъответствие при оценката на проектното предложение.

3. Регистрации на обекта за аквакултури.

- регистрация на лицето, което развъжда и отглежда риба и други водни организми по реда на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА);

- регистрация на животновъден обект по реда на Закона за ветеринарно-медицинската дейност (ЗВМД), съгласно условията в чл. 25в, ал. 3 от ЗРА.

При модернизация на съществуващ и функциониращ обект за аквакултури всички посочени документи следва да са налични и валидни. При възстановяване на нефункциониращ или изграждане на нов обект документите издавани по реда на ЗООС, ЗБР и ЗВ (по т. 2) следва да са налични преди реализацията на инвестицията, а преди пускането на стопанството в експлоатация е необходимо да се регистрира по реда на ЗРА и ЗВМД (по т. 3).

4. След реализацията на проекта:

След изпълнението на проект в съществуващ и функциониращ обект, бенефициерът е длъжен, съгласно разпоредбите и в сроковете на чл. 25в, ал. 2 от ЗРА да уведоми ИАРА за настъпили промени в производствените съоръжения и технологичната схема (предоставени в ИАРА при регистрацията на обекта за аквакултури), вследствие на реализираната инвестиция, с цел вписването им в регистъра на лицата, развъждащи и отглеждащи риба и други водни организми.

V. Изисквания към раздел „Концепция за изграждането, възстановяването или модернизацията на обекта за аквакултури, включително разгледани алтернативи“.

Настоящият раздел има за цел да представи концептуалната рамка на инвестиционното предложение, като обоснове избрания подход за изграждане, възстановяване или модернизация на обекта за аквакултури въз основа на текущото състояние на обекта, извършените предварителни проучвания и наличните решения, становища и разрешителни по отношение на екологичното и водно законодателство.

Разделът следва ясно да **покаже логиката на развитие на обекта**, като се представи „**моментна снимка**“ на **съществуващото състояние** (когато е приложимо) и се опише как предвидената инвестиция надгражда, променя или оптимизира съществуващите производствени съоръжения, технологии и експлоатационен модел.

Концепцията не следва да представлява техническо описание в детайли, а **стратегическо и технологично обосновано описание на идеята на инвестицията (инвестиционното предложение)**, което служи като основа за разработването на последващите раздели на технологичния проект.

1. Сегашно/изходно състояние на обекта и предпоставки за инвестицията.

За съществуващи обекти за аквакултури се описва изходното състояние на обекта към момента на разработване на проекта, като се използва информацията, представена в раздел II и раздел IV, без да се повтарят детайлни технически параметри.

Посочват се основните ограничения, условия, характеристики и/или мерки, произтичащи от:

- съществуващите производствени съоръжения и инфраструктура;

- наличните решения, становища и разрешителни;
- природните условия и екологичните норми;
- промяна в типа на обекта за аквакултури и/или експлоатационния модел.

За нови обекти се описват основните предпоставки/мотиви за избор на местоположение и тип на обекта (вид, технология, съоръжения и оборудване), въз основа на резултатите от предварителните проучвания и нормативните изисквания.

2. Цели и обхват на инвестицията.

По безспорен и разбираем начин се формулират целите на инвестицията, като ясно се посочва и обосновава дали тя е насочена към:

- изграждане на нов обект за аквакултури;
- възстановяване на съществуващо, но нефункциониращо стопанство;

- модернизация и/или разширяване на функциониращ обект, включително когато се планира оптимизация на производствения процес, намаляване на разходите, подобряване на енергийната ефективност, повишаване на биосигурността, качеството на продукцията или други обосновани цели.

Следва ясно да се посочи дали инвестицията води или не води до промяна в производствения капацитет и/или обема на производство, като това обстоятелство се аргументира.

Следва да се има предвид, че когато инвестицията не води до пряко увеличение на производствения обем, това е допустимо, при условие, че е обоснован положителен ефект върху ефективността, устойчивостта, себестойността или съответствието с нормативните изисквания от осъществяването на инвестицията.

3. Описание на концепцията за развитие на обекта.

Описва се общо концепцията за развитие на обекта чрез реализиране на инвестицията, като се посочва:

- кои съществуващи съоръжения се запазват, реконструират или извеждат от експлоатация;
- какви нови съоръжения и елементи на инфраструктурата се предвиждат за изграждане;
- как се променя или оптимизира производствената схема и организацията на производствените процеси;
- дали се променя експлоатационният модел на стопанството (напр. преминаване от непълносистемно към пълносистемно производство или обратно, или друго).

Представят се мотивите за избраната концепция за развитие на обекта за аквакултури.

Описанието следва да бъде на ниво концепция (идея), като подробните технически характеристики и технологични параметри се представят в съответните последващи раздели.

4. Разгледани алтернативи.

В този подраздел се представят разгледаните алтернативни решения, **когато такива са анализирани**. Включва:

- алтернативни варианти за технологично решение;
- алтернативи по отношение на вида или разположението на производствените съоръжения;
- алтернативни мащаби или етапност на инвестицията;
- алтернативни експлоатационни модели.

За всяка разгледана алтернатива се посочват накратко причините за нейното отхвърляне, като анализът се базира на технически, екологични, икономически или нормативни аргументи.

При липса на разгледани алтернативи това обстоятелство следва да бъде изрично посочено и обосновано.

Липсата на разгледани алтернативи не води до отхвърляне на проектното предложение.

5. Съответствие с нормативната рамка и стратегическите цели.

Концепцията за инвестицията следва да бъде в пълно съответствие с условията, мерките и ограниченията, произтичащи от документите по ЗООС, ЗБР и ЗВ за обекта;

Когато е приложимо, се посочва дали инвестицията допринася за:

- въвеждане на иновации и/или нови технологии;
- адаптиране към климатичните промени;
- опазване на околната среда и биоразнообразието;
- подобряване на енергийната ефективност и използване на възобновяеми енергийни източници;
- прилагане на устойчиви и кръгови модели на производство.

Приносът следва да е ясно описан и мотивиран.

VI. Изисквания към раздел „Водоснабдяване и/или използван водоем (зона за аквакултури) от обекта за аквакултури“.

Настоящият раздел има за цел да опише и анализира водоснабдяването и/или използвания воден обект (зона за аквакултури) като основен и лимитиращ производствен ресурс на обекта за аквакултури, определящ приложимата технология, производственият капацитет и експлоатационният режим.

Посочват се водоизточника/водоизточниците и/или водния обект (река, поток, езеро, язовир, извор, сондаж, индустриални води, валежи, Черно море и др.) и условията за неговото/тяхното ползване, съгласно издаденото разрешително по Закона за водите или друг приложим правен режим. Представят се техните географски координати и надморска височина (когато е приложимо).

Разделът се разработва в зависимост от приложимия правен режим, като се прилага единия или и двата от следните подходи:

1. При издадено/и разрешително/и за водовземане или друго правно основание за водовземане.

1.1. Приложимост при следните типове обекти за аквакултури:

- басейнови стопанства – проточни и полуотворени системи;
- рециркулационни системи за аквакултури (РСА);
- интегрирани интензивно-екстензивни системи (ИИЕРС);
- интегрирани мултитрофични системи (ИМТС);
- обекти за производство на водорасли, когато има водовземане;
- язовири, използвани като рибовъдни басейни;
- други обекти, при които е необходимо за осъществяване на производствения процес да бъде осигурен източник на водоснабдяване.

За всички изброени случаи, обектите за аквакултури следва да разполагат с:

- разрешително за водовземане по ЗВ

или

- документ, произтичащ от друго правно основание за ползване на водата, когато това е допустимо съгласно действащото законодателство.

1.2. Водоизточник и условия за водовземане:

Предоставя се информация за водоизточника (повърхностен воден обект, подземни води, минерални води), включително наименование, точка на водовземане и условията, при които се ползват.

За точката на водовземане се посочват: географски координати, надморска височина и денивелацията между водовземното съоръжение, производствените съоръжения и заустването на отработените води. Посочва се координати и надморска височина на точката на заустване.

1.3. Количествени параметри на водата.

Описват се:

- Разрешените количества на водата (в м³/сек или л/сек), максималното годишно водно количество и сезонното потребление, потреблението на вода при различните производствени етапи на прилаганата технология на развъждане и отглеждане на риба и максималните моментни водни количества (в м³/сек или л/сек).

- Водните потоци в стопанството, като се прилага и схема на пътя на водата от водовземното съоръжение през различните типове басейни, вани и др. до заустващото съоръжение. Посочва се дали водата се движи гравитачно или с помпа/и, като се отбелязват точките, в които се поставят/използват, техните дебити, мощност и денивелация. Посочва се също типа на водоснабдяване на басейните (независимо, зависимо (каскадно) или смесено).

- Начина на използване на водата – проточно (еднократно) или с възможност за обратното ѝ използване. При повторно използване на водата се посочва степента на рецикулация в проценти и в абсолютни стойности.

- Наличието или предвиждането на механични и биологични пречиствателни съоръжения при обратно използване на водата, включително такива на изхода на водата от стопанството.

- Използването на допълнителна аерация на водата – въздух, кислород (ако е приложимо).

Всички параметри следва да са в пълно съответствие с условията на разрешителното по Закона за водите или документ с правно основание за използване на водата.

1.4. Качествени параметри на водата.

Посочват се основните физико-химични характеристики на водата като температурен режим, газов режим (съдържание на кислород, въглероден диоксид, метан, сероводород), съдържанието на азотни, фосфорни, карбонатни съединения, твърдост на водата, активна реакция (pH), окисляемост, микробиологични показатели, и др. Описват се възможностите за контрол на хидро-химичния режим на водата.

Качествените параметри на водата се съпоставят с биологичните изисквания на отглежданите видове.

1.5. Биосигурност и мониторинг на водата.

Разглеждат се системата за биосигурност (в съответствие с изискванията на Наредба № 1 от 13.01.2021 г. за ветеринарномедицинските изисквания и мерките за биосигурност към животновъдните обекти за риба и други водни организми) и системата за мониторинг на водата в обекта за аквакултури (в съответствие с изискванията на разрешителното за водовземане).

Разрешените водни количества и параметрите им, трябва да позволяват планирания обем за производство на аквакултури в стопанството. Планираният производствен обем следва да е съобразен и с определения лимит в разрешителното по Закона за водите и/или решението по ЗООС и ЗБР, в случаите когато такъв е определен.

2. При издадено разрешително за ползване на воден обект (или зона за аквакултури).

2.1. Приложимост при следните типове обекти за аквакултури:

- садкови стопанства – сладководни и морски;
- системи за производство на двучерупчести мекотели (молюски);
- обекти за производство на водорасли, когато се използва воден обект;
- язовири, използвани като рибовъдни басейни;
- други обекти, при които производството се осъществява директно във воден обект или зона от него.

В тези случаи операторът на стопанството следва да разполага с разрешително за ползване на воден обект, издадено съгласно чл. 52 от ЗВ.

2.2. Характеристики на водния обект/зоната за аквакултури.

Описание на местоположението, връзка с брега, площта на водоема/зоната (дка или м²), площта, заета от производствените мощности (дка или м²), географски координати, надморска височина, течения, условията, мерките и ограниченията, определени в разрешителното по ЗВ или документите по ЗООС и ЗБР и др.

2.3. Качествени характеристики на водата.

Посочват се основните физико-химични характеристики на водата като температурен режим, газов режим (съдържание на кислород, въглероден диоксид, метан, сероводород), съдържанието на азотни, фосфорни, карбонатни съединения, твърдост на водата, активна реакция (pH), окисляемост, микробиологични показатели, и др.

Параметрите се съпоставят с биологичните изисквания на отглежданите/предвидените за отглеждане видове риба или други водни организми.

Описва се възможността за допълнителна аерация на водата (въздух, кислород) и за контрол на хидро-химичните параметри на водата.

Разглежда се връзката между условията на водния обект (зоната за аквакултури), физико-химичните параметри, вкл. температурния режим на водата и производствените възможности. Обемът на производство следва да е съобразен и с определения лимит при издаване на съответното решение/разрешително по ЗООС, ЗБР и ЗВ, когато е определен такъв лимит.

Предоставя се информация за режима на ползване на водоема, колебания на водата или за графика за ползването на водите, в случаите когато обектът се намира в язовир от списъка на комплексните и значими язовири.

2.4. Биосигурност и мониторинг на водата.

Разглеждат се системата за биосигурност (в съответствие с изискванията на Наредба № 1 от 13.01.2021 г. за ветеринарномедицинските изисквания и мерките за биосигурност към животновъдните обекти за риба и други водни организми) и системата за мониторинг на водата в обекта за аквакултури (в съответствие с изискванията на разрешителното за полване на воден обект).

3. Подход при разработването на раздела:

- водният ресурс се разглежда като лимитиращ фактор;
- производственият капацитет и прогнозната програма задължително се съобразяват с разрешителния режим;

Няма да бъдат допускани за финансиране проектни предложения, при които технологичният проект не съответства на действащите решения и разрешителни по ЗООС, ЗБР и ЗВ.

Препоръчително е да се направи кратка оценка на рисковете, свързани с водоснабдяването (засушаване, аварии, сезонни колебания, температурни колебания и т.н.) и предвидените действия при настъпване на посочените неблагоприятни събития. Препоръчително е да се посочат и решения за стопанството във връзка с адаптиране към климатичните промени (когато е приложимо).

VII. Изисквания към раздел „Техническо описание на обекта за аквакултури, предмет на инвестицията“.

Настоящият раздел има за цел да представи в цялостен и систематизиран вид съществуващите и/или предвидените за изграждане, реконструкция и модернизация сгради, съоръжения и оборудване в обекта за аквакултури, като се описва крайното състояние на стопанството след реализацията на инвестицията.

За сградния фонд и основните съоръжения в обекта за аквакултури, предмет на инвестицията се представят географски координати и надморска височина.

Разделът не следва да представлява формално изброяване на активи, а да демонстрира как отделните елементи на инфраструктурата и производствените съоръжения създават цялостна система с техните взаимовръзки, осигуряваща изпълнението на производствената програма и осъществяването на цялостната концепция на проектното предложение.

В техническото описание следва ясно да бъдат видими:

- функционалната връзка между водоснабдяването и производствените мощности, която осигурява и лимитира възможностите за развъждане и отглеждане на аквакултури, включително формираните водни потоци в стопанството и неговите самостоятелни зони;
- връзката между производствените съоръжения и приложимата технология;
- съответствието между капацитета на съоръженията и планирания производствен обем;
- обоснованата връзка между системите за оборот на водата, пречистване, биосигурност, мониторинг и др. спрямо водните потоци, отглежданите видове и обема на производството.

В случаите, когато стопанството ще бъде изградено на етапи, се представя описание на всеки етап – какви сгради и съоръжения ще бъдат изградени) и се представя визията при завършване на обекта;. Задължително се посочват ориентировъчен времеви график и производствените възможности на всеки отделен етап. Обосновават се действията и условията за обезпечаване на производствената програма във всеки отделен етап, както и за крайната производствена цел.

Изчерпателен списък с допустимите инвестиции, свързани с производствената дейност на стопанството по ПМДРА при изграждане на обекти за аквакултури е представен в приложение № 1.

Минимална информация/данни/параметри за производствените мощности на различните типове обекти за аквакултури, в зависимост от вида на производствените съоръжения:

1. Басейнови стопанства – отворени/проточни и полуотворени системи, включително язовири, използвани като рибовъдни басейни.

1.1. Производствена организация и зони.

Описва се цялостната пространствена и функционална организация на стопанството, като ясно се разграничават отделните производствени зони, например: риболовни; зона за отглеждане на зарибителен материал; сектор за риба за консумация; други обособени зони.

Обособените зони или сектори в стопанството се представят, съобразно тяхното предназначение, капацитет, технологична роля и връзката им с останалите части на обекта. Целта е да се покажат взаимовръзките и последователността при използване на производствените съоръжения и технологични процеси като обща свързана система, а не като сбор от изолирани съоръжения.

1.2. Производствени съоръжения.

Описват се различните типове и категории рибовъдни басейни, вани, корита и т.н. (маточни, люпилни, разсадни, отрасни, угоителни, карантинни, зимовни, складови, утаителни, съгревателни и др.) за отглеждане на риба и други водни организми, техният брой и предназначение. При описанието им изрично се посочва материалът, от който са изградени – земно-насипни, бетонни, пластмасови, метални и др., както и техните размери (м), площ (m^2) и полезни обеми (m^3). Описват се всички обслужващи съоръжения на басейните (шахти със саваци, преливници, решетки и др.).

За риболюпилната/ите се представя цялото ѝ/им оборудване, прилежащата ѝ/им инфраструктура и нейните параметри; (апарати за инкубация и люпене на хайвер, корита (вани) за отглеждане на личинки и малки рибки и техният тип, брой и параметри – размери (м) и обем (л или m^3) и др.

При наличие на басейни за отглеждане на естествена храна се описва предназначението им и техните параметри – размери (м), площ (m^2) и полезни обеми (m^3) и др.

1.3. Водоснабдителна и отводнителна инфраструктура. Водни потоци.

Описват се водовземните съоръжения, водоснабдителната и отводнителната инфраструктура, наличие на различни типове филтри на входа и изхода, заустване на използваните води, сондажи, дренажни кладенци, устройство, отчитащо използваните количества вода и др. Посочват се също техният тип (подземен тръбопровод, открит канал и др.), материали, от които са изградени (бетонни, земно-насипни, метални, PVC, HDPE и т.н.), параметрите им (диаметър на тръбите, размери на канала) и дебитите, които осигуряват (л/сек или m^3 /сек). Предоставя се информация за състоянието на съществуващата водоснабдителна и отводнителна инфраструктура. В случай че изграждането, ремонта или преустройството им е обект на инвестиционното предложение, се прави подробна обосновка за необходимостта от предвидените дейности и как е предвидено да се осъществят.

Представя се начина на водоснабдяване на зоните и басейните:

- отворена (проточна) система или полуотворена ситема (оборотна използване на водата) – в случаите, когато басейновото стопанство използва/ще използва оборотно водата се описва изградената система (или която ще бъде изградена) и конкретните ѝ параметри (% на оборотното водоснабдяване и в абсолютни стойности - л/сек или m^3 /сек);

- движение на водата – гравитачно, принудително (помпи, аеролифтинг) – в случаите на принудително движение на водата се описва системата и нейните параметри, включително осигуряваните дебити от съоръженията в л/сек или m^3 /сек;

- независимо, зависимо (каскадно) или смесено;

Подробно се описва движението на водата за цялото стопанство - от водовземното съоръжение, по зони и съоръжения до заустването ѝ, включително точките на разклоняване и нейното смесване. Навсякъде се обозначават основните дебити (л/сек или m^3 /сек). Прилага се схема на „пътя на водата“ (с водните потоци).

Представят се възможностите за допълнително аериране (с въздух, с кислород) и пречистване (механично, биологично, дезинфекция) на водата и техните параметри, като се обхване и ефекта от прилагането на допълнително аериране и пречистване на водата.

При разработването на тази точка на раздела следва да има пряка връзка с предходния раздел VI, като се избягва излишно повтаряне на вече представена информация. В раздел VI акцентът е върху описанието на правния режим и параметрите на водата, а в раздел VII – техническите средства за превръщане на ресурса в производствен капацитет.

1.4. Язовири, използвани като рибовъдни басейни.

Представя се подробна информация за язовирната стена, преливните съоръжения, изпускателните кранове, шахти, енергогасители и основното предназначение на язовира.

Описват се: площ на язовира, дължина и височина на стената, максимална и средна дълбочина, максимален и мъртъв обем и др.

Задължително се представя информация за водозахранването (дебит, сезонност), възможностите за изпускане на водата от язовира при технологични операции и напълването му впоследствие (необходимо време), други потребители на вода от язовира (обеми), колебания на водното ниво и др.

Представят се рисковете при екстремни климатични условия.

1.5. Защита на околната среда и биосигурност.

Описват се подробно наличието на утаителни басейни, филтри за пречистване на използваната вода от стопанството, съоръжения за предотвратяване на изпускането на аквакултури (вкл. и хайвер) в околната среда, депа за утайки и тяхната ефективност.

Описват се: начина на извеждане на отпадъците от производствената дейност на стопанството. Представя се подходът за събиране и временно съхранение на биологични отпадъци от производството.

1.6. Сгради и инфраструктура.

Описват се производствени сгради, битови, административни и лабораторни помещения, складови площи за фуражи, материали, медикаменти и инвентар, навеси, заграждения и др., включително тяхното оборудване и площи, където е приложимо.

Представя се вътрешната инфраструктура на обекта за аквакултури – пътища, електрозахранване, водоснабдяване, канализация. Описва се достъпът до обекта и свързаността му с външните мрежи. При наличие на автономни системи за добив на енергия в стопанството, те също се описват.

1.7. Приложения.

Задължително се прилага ситуационна схема на обекта за аквакултури с производствените съоръжения и обособените зони и схема на „пътя на водата“. Схемите следва да са в подходящ мащаб и резолюция, позволяващи лесно разчитане.

Басейнови стопанства с източник на водозахранване, осигуряващ недостатъчни водни количества, за обезпечаване на обема на производство няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА.

2. Садкови стопанства.

2.1. Локация.

Описва се разположението на садковата установка във водния обект. Когато производствените садки се разполагат в язовир от списъка на комплексните и значими язовири се посочва зоната за аквакултури и тяхното разположение в нея (в случаите, когато язовирът е зониран съгласно чл. 15г от ЗРА). Отбелязва се наличието на аварийна зона и/или план за преместването им при рязко спадане на нивото на водата.

2.2. Садкова установка.

Описва се блока/отделните блокове с плаващи или потопяеми садки (мрежени клетки), предназначението им, връзката им с бреговата ивица, начина им на обслужване, техният брой и параметри: вид на понтоните – материали, от които са изработени, форма и размери (м), мрежени клетки – размери (м) и обем (м³), вкл. транспортни, складови и обслужващи производството садки.

Описват се всички спомагателни съоръжения – система за закотвяне на садките, понтонни пътеки, покривни мрежи за предпазване от рибоядни птици и други.

При наличие на плаващи съоръжения, като помещения за персонала, обслужващ садките на вода, складови помещения и др. – се описват.

Описват се използваните обслужващи плавателни средства с техните параметри, начина на задвижване и тяхното предназначение – лодки, понтони, платформи и др.

Обслужващите плавателни съдове, използвани в Черно море следва да бъдат вписани в регистъра на риболовните кораби на ИАРА съгласно чл. 27, т. 8 от ЗРА и чл. 4 от Наредба № 8 от 21.11.2019 г. за условията и реда за управление на риболовния флот на Република България.

2.3. Брегова база.

Описва се имотът, който стопанството притежава/ползва на брега, с разположените в него (или които ще изгражда) обслужващи сгради, битови, административни и складови помещения за фуражи, материали, медикаменти и инвентар, лабораторни помещения, навеси, заграждения и др., включително тяхното оборудване и площи, където е приложимо.

Представя се вътрешната и външната инфраструктурата като пътища, електрозахранване, водоснабдяване, канализация и др., включително автономни системи за добив на енергия.

Описва се наличието на пристан с необходимата инфраструктура.

2.4. Опазване на водния обект.

Представя се план за периодично преместване на садките в зоната за аквакултури или във водния обект (в случаите, когато се използва акваторията на целият язовир) с цел намаляване на замърсяването на дъното с органични остатъци от производствената дейност.

Описват се подходът за събиране и временно съхранение на странични животински продукти.

2.5. Приложения.

Задължително се прилага ситуационна/и схема/и на разположението на садковата установка (садки, понтонни пътеки и връзка с бреговата ивица) във водния обект/зоната за аквакултури и бреговите сгради и съоръжения, включително когато е приложимо, с показана аварийна зона. Схемите следва да са в подходящ мащаб и резолюция, позволяващи лесно разчитане.

Няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА садкови установки, разположени във водни обекти/зони за аквакултури с дълбочина по-малка от 10 метра в зоната за разполагане на садките, при най-ниското водно ниво през годината, както и в неподходящи водни обекти (резки колебания на водното ниво, липса на водозахранващ източник на водоема и др.) за изграждане на садкови установки. Дълбочината се доказва с данните от техническия паспорт на водоема, съставен в съответствие с Наредба № 5 от 28 декември 2006 г. за техническите паспорти на строежите (издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството на основание на чл. 176а, ал. 6 от Закона за устройство на територията). В случаите (например язовирите от приложение 1 към ЗВ), когато в техническата документация няма информация за дълбочините на язовира/зоната за аквакултури се извършва геодезическо заснемане на дълбочините при минимално водно ниво (Дълбочина = Кота на минимално водно ниво – Кота на дъно), извършено от магистър-инженер геодезист, вписан в регистъра на правоспособни лица по кадастър на Агенцията по геодезия, картография и кадастър (АГКК). Документът следва да съдържа координати, коти и дълбочини на заснетите точки.

3. Рециркулационна система за аквакултури (РСА).

Този тип система може да се причисли към басейнов тип стопанство, но поради високата специфика на РСА е разгледан като отделна категория.

3.1. Сгради и инфраструктура.

Описват се производствените халета, технически помещения, битови, административни и лабораторни помещения, складови площи за фуражи, материали, медикаменти и инвентар, навеси, заграждения и др., включително тяхното оборудване и площи, където е приложимо.

Представя се вътрешната инфраструктура на обекта за аквакултури – пътища, електрозахранване, водоснабдяване, канализация. Описва се достъпът до обекта и свързаността му с външните мрежи. При наличие на автономни системи за добив на енергия в стопанството, те също се описват.

3.2. Производствена организация и зони.

Описва се цялостната конфигурация на рециркулационната система, включително принципът на работа, степента на затвореност и основните функционални модули. Представя се технологичната последователност – преминаването на водата през производствените басейни, системите за механично и биологично пречистване, и всички стъпки за възстановяване на нейните параметри до повторното ѝ включване в цикъла.

Описват се независимите системи в РСА, като ясно се разграничават отделните сектори в системите: за интензивно отглеждане на аквакултури; за пречистване на водата; обслужващи и технически помещения. За всеки от секторите се описва ролята му в производствения процес и неговата връзка с останалите зони, с цел да се демонстрира работата на РСА като интегрирана система.

При отделни рециркулационни системи, които са обособени като отделни производствени зони, например: риболъпилня; зона за отглеждане на зарибителен материал; сектор за риба за консумация; други обособени зони – разглеждат се поотделно и се посочва ролята на всяка в производствения процес.

При наличие на съоръжения за отглеждане на естествена храна (фитопланктон и зоопланктон) се описват подробно съоръженията (фотобиореактори, ръкави за култивиране, реактори за ротатории, инкубатори за артемия, системи за копеподи и др.) и техните параметри (обем и капацитет, светлинен режим, контрол на средата, аерация и др.). Описва се подробно, ако се прилага биофлокова технология.

3.3. Производствени, пречиствателни съоръжения и инфраструктура.

Описват се всички обособени производствени зони с техните басейни, вани и корита, инкубационни апарати, люпилни корита и техните обслужващи елементи – преливници, сифони, решетки, касетки, устройства за контрол на нивото и параметрите на водата и др. За всички рибовъдни съоръжения се посочва материалът, от който са изградени (напр. бетон, фибростъкло, HDPE, PVC и др.), тяхната форма и конструкция, размери (м), общ и полезен/работен обем (м³). Представя се предназначението и капацитетът на отделните елементи, обособените зони и РСА.

Представят се съоръженията за пречистване на водата: механично пречистване (барабани филтри, седиментатори, утаители), биологично пречистване (потопени биофилтри, капещи биофилтри, подвижни носители (MBBR), денитрифициращи реактори), дезинфекция (UV системи, озониране, ултразвукови устройства), газообмен (дегазиращи колони, CO₂ стрипери), оксигенация (кислородни конуси, оксигенатори шахтов тип (U-тръба), микродифузори, генератори на кислород, криогенни газификатори), аерация чрез въздуходувки, компресори и ежектори (дюзи на Вентури) и др. Описват се физическите размери и обеми, техническите характеристики на оборудването, капацитет, ефективност и резервни мощности.

Описват се използваните основни циркулационни помпи, резервни помпи, система/и за топлообмен, аварийни системи и техните технически характеристики, капацитет, ефективност и резервни мощности.

Представя се цялата водна инфраструктура от сондажи, дренажни кладенци, каптажи или водохващания; през буферни басейни, водоснабдителна и отводнителна инфраструктура, филтри, утаителни басейни; до заустване на използваните води, като се описват техните параметри.

Описва се подробно работата на отделните обособени зони и на РСА като единна система. Представя се като минимум: водният обем на системите по зони и общият обем на РСА; необходимото дневно добавяне на нова (свежа) вода (л/с или л/мин и м³/денонощие) и методът, по който е определено това количество; водните потоци в системата/ите и осигуреният водообмен в производствените басейни (пъти/час или пъти/денонощие); капацитетът на механичното и биологичното пречистване на водата, начинът на тяхното проектно определяне; съотносимост на производствени и пречиствателни съоръжения; моментна максимална биомаса, която системата може безопасно да поддържа.

Описват се системите за мониторинг (кислород, амоняк, нитрити, нитрати, рН, температура) и управление на рециркулационните системи, включително техните възможности и степента на автономност.

3.4. Опазване на околната среда, биосигурност и контрол.

Описват се: начинът на извеждане на органичните отпадъци от системата (съоръжения за събиране на утайки, обезводняване на утайки и др.); начинът на тяхното изхвърляне, депониране или утилизиране (напр. компостиране) и реализиране като страничен продукт. Описва се подходът за събиране и временно съхранение на странични животински продукти.

Представят се карантинни зони (ако има предвидени такива), дезинфекционни бариери, системи за контрол на достъпа, протоколи за въвеждане на нови партиди и др.

3.5. Приложения.

Задължително се прилага ситуационна схема; план/схема на халето/халетата, обособените зони, отделните системи и съоръжения; схема на водните потоци в системата. Схемите следва да са в подходящ мащаб и резолюция, позволяващи лесно разчитане.

РСА с водоизточник, който не може да осигури достатъчни водни количества, включително за добавяне на нова (свежа) вода, няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА.

4. Интегрирана интензивно-екстензивна рибовъдна система (ИИЕРС).

Този тип система може да се причисли, както към басейнов тип стопанство поради това, че интензивната и екстензивната зона са специализирани басейни, така и към рециркулационните системи поради многократното използване водата в интензивната зона след пречистването ѝ в екстензивната зона но поради високата си специфика също е разгледан като отделна категория.

4.1. Производствена организация и зони.

Описва се принципът на работа като двузонна система:

- интензивна зона – за основното интензивно производство;
- екстензивна зона – за биологично пречистване.

Показва се как екстензивната зона изпълнява ролята на естествен биофилтър.

4.2. Интензивна зона.

Описват се различните типове и категории производствени басейни за отглеждане на риба и други водни организми, техният брой и предназначение. При описанието им изрично се посочва материалът, от който са изградени – земно-насипни, бетонни, пластмасови, метални и др., както и техните размери (м), площ (м²) и полезни обеми (м³). Описват се всички обслужващи съоръжения на басейните (шахти със савази, преливници, решетки и др.).

Посочва се производственият капацитет, съобразен с пречиствателните възможности на екстензивната зона.

4.3. Екстензивна зона.

Разглеждат се водоемите (утаители, биоплата с макрофитна растителност и др.), в които водата е подложена на естествени процеси на пречистване. Представят се размерите (м), площите (м²) и обемите (м³) на водоемите.

Съпоставят се общите площи и обеми на рибовъдните басейни в интензивната зона с водоемите от екстензивната зона, включително процентното съотношение между двете.

Описват се използваните биологични механизми – фитопланктон, макрофити, микроорганизми.

Представя се пречиствателният капацитет на екстензивната зона по отношение на утаяване, преработването на общия амониев азот, фосфор и кислородния баланс.

4.4. Водоснабдителна и отводнителна инфраструктура. Водни потоци и рециркулация.

Описват се водовземните съоръжения, водоснабдителна и отводнителна инфраструктура, заустването. Посочват се също техният тип (подземен тръбопровод, открит канал и др.), материали, от които са изградени (бетонни, земно-насипни, метални, PVC, HDPE и т.н.), параметрите им (диаметър на тръбите, размери на канала и др.) и дебитите, които осигуряват (л/сек или м³/сек).

Подробно се описва движението на водата в стопанството – от водовземното съоръжение, по зони и съоръжения до заустването ѝ, вкл. точките на нейното разклоняване и смесване. Навсякъде се обозначават основните дебити (л/сек или м³/сек). Задължително се прилага схема на „пътя на водата“ (водните потоци). Представя се начинът на рециркулация: точките на издигане на водата с помпи или аеролифтинг и участъците, в които е гравитачно.

Показва се процентът на рециркулация на водата и в абсолютни стойности, както и пречиствателната ефективност на системата.

4.5. Сгради и инфраструктура.

Описват се обслужващи сгради, битови помещения, административни зони и офиси, лабораторни помещения, складови помещения за фуражи, материали, медикаменти и инвентар, навеси, заграждения и др., включително техните площи. Описва се инфраструктурата към тях, тяхното оборудване и т.н.

Представя се обслужващата вътрешна инфраструктура на обекта за аквакултури, като вътрешни пътища, електрозахранване, водоснабдяване, канализация и др. Описва се достъпът до обекта за аквакултури и свързаността му външни мрежи. При наличие на автономни/независими съоръжения за добив на енергия в стопанството, те също се описват.

4.6. Опазване на околната среда.

Описват се: начинът на извеждане на отпадните елементи от системата и начинът на тяхното изхвърляне, депониране или утилизирание (напр. компостиране) и реализиране като страничен продукт. Описва се подходът за събиране и временно съхранение на биологични отпадъци.

4.7. Приложения.

Задължително се прилага ситуационна схема на обекта за аквакултури с двете обособени зони и схема с водните потоци. Схемите следва да са в подходящ мащаб и резолюция, позволяващи лесно разчитане.

ИИЕРС с водоизточник, който не може да осигури достатъчни водни количества, включително за добавяне на нова (свежа) вода, няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА.

ИИЕРС със съотношение на площта/обема на водата на интензивната производствена зона към тази на екстензивната пречиствателна зона под 1 : 20, няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА.

5. Интегрирани мултитрофични системи (ИМТС).

Този тип система може да се причисли към басейнов тип стопанство и към рециркулационните системи поради многократното използване на водата, но поради високата си специфика също е разгледан като отделна категория.

5.1. Сгради и инфраструктура.

Описват се обслужващи сгради, битови помещения, административни зони и офиси, лабораторни помещения, складови помещения за фуражи, материали, медикаменти и инвентар, навеси, заграждения и др., включително техните площи. Описва се инфраструктурата към тях, тяхното оборудване и т.н.

Представя се обслужващата вътрешна инфраструктура на обекта за аквакултури, като вътрешни пътища, електрозахранване, водоснабдяване, канализация и др. Описва се достъпът до обекта за аквакултури и свързаността му външни мрежи. При наличие на автономни/независими съоръжения за добив на енергия в стопанството, те също се описват.

5.2. Производствена организация.

Описва се конфигурацията на ИМТС, включително принципът на работа, степента на затвореност на системата и основните производствени зони. Представя се технологичната последователност и принципът на мултитрофично производство. Например:

- риба или скариди, които се хранят активно с фураж;
- миди, стриди или други филтратори, пречистващи водата от фини органични частици;
- макрофити или само висши растения (в аквапоника), усвояващи общия амониев азот и фосфатите.

Показва се ясно трофичната връзка между отделните компоненти и каква продукция ще бъде получена от всяко трофично ниво.

5.3. Производствени зони.

Описват се отделните трофични нива, например: зона за риба; зона за филтратори; зона за висши растения/водорасли и др. За всяка от зоните се описва типът на производствените съоръжения с техните параметри – материала, от който са изградени, тяхната форма и конструкция, размери (м), общ и полезен/работен обем (м³).

Представя се капацитетът и предназначението на отделните елементи, на отделните трофични зони и на ИМТС като цяло.

Описват се използваните основни циркулационни помпи, резервни помпи, система/и за топлообмен, аварийните системи и техните технически характеристики, капацитет, ефективност, резервни мощности и др.

Представя се цялата водна инфраструктура от началната точка – сондажи, дренажни кладенци, каптажи и водохващания; през буферни басейни, водоснабдителна и отводнителна инфраструктура, филтри, утаителни басейни; до заустване на използваните води, като се посочват и техните параметри.

Описва се подробно работата на отделните обособени зони и ролята им като единна система. Представя се като минимум: водния обем на системите по зони и общия обем на ИМТС; водните потоци между отделните зони и последователността им на протичане; необходимото дневно добавяне на нова (свежа) вода (л/с или л/мин и м³/денонощие) и методът по който е определено това количество; водните потоци в системите и осигуреният водообмен в производствените басейни (пъти/час или пъти/денонощие); релевантност между възможностите на отделните трофични зони и начина на тяхното проектно определяне; моментна максимална биомаса по зони, при които системата е в равновесие и има баланс на хранителните вещества. Когато ИМТС е разположена в морска вода, се посочва само приложимата по-горе информация.

Описва се балансът между входящите хранителни вещества и усвояването им от отделните трофични нива.

Описват се системите за мониторинг и управление на ИМТС, включително техните възможности и степента на автономност.

5.4. Опазване на околната среда.

Описват се: начина на извеждане на отпадните елементи от системата (съоръжения за събиране на утайки, обезводняване на утайки и др.); начина на тяхното изхвърляне, депониране или утилизиране (напр. компостиране) и реализиране като страничен продукт. Представя се подходът за събиране и временно съхранение на биологични отпадъци.

5.5. Приложения.

Задължително се прилага ситуационна схема; план/схема на халето/халетата, обособените зони, отделните системи и съоръжения; схема на водните потоци в системата. Схемите следва да са в подходящ мащаб и резолюция, позволяващи лесно разчитане.

ИМТС с водоизточник, който не може да осигури достатъчни водни количества, включително за добавяне на нова (свежа) вода, няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА.

6. Обекти за производство на аквакултури като молюски, ракообразни, водорасли и други водни организми.

Част от обектите в тази точка могат да бъдат причислени към басейнов тип стопанство (за ракообразни, микроводорасли), други са затворени системи, които имат елементи от рециркулационните системи (за микроводорасли), трети не могат да се причислят към никой от типовете (за молюски, макроводорасли), но всички имат своя висока специфика поради, което са обособени също в отделна категория.

6.1. Локация.

Описва се подробно разположението на стопанството в определената зона за аквакултури или във водния обект.

6.2. Производствени съоръжения.

Описват се производствените съоръжения – стационарни конструкции с дънно фундиране, дънни легла или плаващи съоръжения (напр. тип „звезда“; тип „дълги линии“, високотехнологични платна) и др., техният брой, техническите им параметри, разположението им в отделни блокове, когато е приложимо. Представят се данни за спомагателните съоръжения – система за закотвяне на съоръженията за производство на аквакултури и др.

Описват се (когато е приложимо) системите за осигуряване на спатов материал от молюски; системи за депурация (пречистване) на молюски преди реализация; инсталации за първична обработка – сортиране, измиване, временно съхранение.

Предоставя се подробна информация за съоръженията за отглеждане на ракообразни (басейни, клетки, канали, субстрати) и техните параметри.

Описват се подробно производствените съоръжения за водорасли, включително техните технически характеристики. При обекти за водорасли се описват използваните съоръжения за култивиране (на въжета, мрежи, в басейни, фотобиореактори (тръбни, плоски панели, колонни, колонни с аеролифтиг) и др.).

Представя се информация за начина на обслужване на съоръженията.

Посочва се устойчивостта на конструкциите при екстремни метеорологични условия.

Описват се използваните обслужващите плавателни средства с параметрите им, начин на задвижване и тяхното предназначение – кораби и плаващи платформи, както и цялото им оборудване, осигуряващо технологичните операции. Посочва се също местодомуването на плавателните средства. Обслужващите плавателни съдове, използвани в Черно море следва да бъдат вписани в регистъра на риболовните кораби на ИАРА съгласно чл. 27, т. 8 от ЗРА и чл. 4 от Наредба № 8 от 21.11.2019 г. за условията и реда за управление на риболовния флот на Република България.

6.3. Сграда/и и инфраструктура.

Описва се имотът, който стопанството притежава/ползва на брега, с разположените в него (или които ще изгражда) обслужващи сгради, битови, административни и складови помещения за фуражи, материали, медикаменти и инвентар, лабораторни помещения, навеси, заграждения и др., включително тяхното оборудване и площи, където е приложимо.

Описват се предвидените/създадените възможности за пречистване на продукцията, за повторно полагане, експедиционни центрове и др., в случаите когато е необходимо съгласно приложимото законодателство.

Представя се вътрешната и външната инфраструктурата като пътища, електрозахранване, водоснабдяване, канализация и др., включително автономни системи за добив на енергия.

Описва се наличието на пристан с необходимата инфраструктура за плавателните средства, обслужващи производството.

6.4. Опазване на околната среда.

Описват се подхода за събиране и временно съхранение на биологични отпадъци.

6.5. Приложения.

Задължително се прилага ситуационна/и схема/и на разположението на производствените съоръжения във водния обект/зоната за аквакултури и бреговата база. Прилагат се също схеми на производствените съоръжения. Схемите следва да са в подходящ мащаб и резолюция, позволяващи лесно разчитане.

7. Съоръжения и оборудване, използвани от всички типове обекти за аквакултури (освен специфичните съоръжения за различните типове стопанства, представени в т. 1-6).

Описват се подробно всички налични съоръжения и оборудване и/или предвидените за закупуване и доставка (в резултат на инвестицията) с техните параметри:

- Системи за контрол и управление на физикохимичните показатели на водата;
- Апарати за автоматизация на храненето на отглежданите видове риба;
- Съоръжения за почистване на басейни, вани и други спомагателни съоръжения;
- Системи за допълнителна аерация на водата - за въздух или кислород;
- Люпилни модули и апарати;
- Апарати за почистване и броене на хайвер;
- Сортировъчни машини, вкл. с модул за броене на рибата;
- Системи за дезинфекция и стерилизация на водата и оборудването;
- Оборудване за отглеждане на естествена храна като: вани, басейни и апарати за отглеждане на естествена храна;
- Различни типове помпи, вкл. помпи за риба (вкл. с възможност за претегляне на рибата);
- Лабораторно оборудване за мониторинг на хидрохимичните показатели на водата и здравословното състояние на рибата и водните организми, вкл. микроскопи, бинокуляри, лабораторна стъклария, хирургични инструменти и др. специализирана апаратура;
- Спомагателни уреди и пособия като кепове, сакове, грибове, преградни мрежи, устройства за зашеметяване, кантари, кофи, каси за риба и т.н.;
- Оборудване за автоматизация, наблюдение, контрол и управление на технологичните процеси.
- Оборудване за външен и вътрешен специализиран транспорт – в приложение № 2 е представена методиката/начинът на определяне на допустимата товароносимост на специализираните транспортни средства;
- Плавателни съдове, обслужващи производството;

- Водолазно оборудване за обслужване на производствените процеси;
- Хладилни камери и/или ледогенератори;
- Съоръжения за добиване на енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) (за задоволяване единствено на нуждите на обекта за аквакултури и съответстващи на нуждите на стопанството от енергия) и/или свързани с намаляване на енергийните загуби на сградите;
- Допълнително оборудване като електрогенератори, подемници, складова техника и др.;
- Оборудване за предпазване на стопанствата за аквакултури от хищници (птици, видри и др.) като: оградни и предпазни мрежи; покривни мрежи; електронни устройства (звукови и светлинни устройства, прогонващи птиците); механични устройства, прогонващи птиците и др.;
- Ограда, осветление и система за наблюдение, контрол и охрана на производствения обект;
- Оборудване за първична обработка и опаковане на продукцията;
- Пречистителни съоръжения за отпадни води;
- Други, извън посочените по-горе.

VIII. Изисквания към раздел „Технология за отглеждане на аквакултури“:

Настоящият раздел има за цел да представи **прилаганата (която ще се прилага) технология за отглеждане на аквакултури** в обекта, като по ясен, структуриран и проследим начин покаже как, при наличните водни ресурси (раздел VI) и техническа инфраструктура (раздел VII), се реализират производствените процеси, формиращи производствения капацитет на стопанството (раздел X) и как ще бъде изпълнена прогнозната производствена програма (раздел XII).

Разделът **следва да не дублира информация** от предходните раздели, а да показва **технологичното използване на наличните/предвидените за изграждане производствени съоръжения, инфраструктура и ресурси**.

Технологията се представя **в зависимост от типа на обекта за аквакултури**, определен в раздел III, като за всеки тип се описват задължителните технологични етапи и елементи. **За всеки отглеждан вид** в рамките на съответния тип стопанство, проектът следва да е съобразен с изискванията по-долу.

1. Общи изисквания, валидни за всички типове стопанства.

1.1. Отглеждани видове.

Посочват се всички видове, които ще се отглеждат в обекта, като се изписват:

- българско наименование;
- научно наименование (родово и видово) по бинарната номенклатура, на латински език. Не е необходимо да се представя йерархичната позиция на вида в таксономичната система.

При ИИЕРС се представят и видовете, осигуряващи екстензивната зона: микроорганизми, фитопланктон, макрофити, филтратори и риби, като се обосновава тяхната роля във функционирането на системата.

При ИМТС се посочват и всички други вторични видове: микроорганизми, филтратори, водорасли и растителни култури, отглеждани в хидропонната зона, като се описва тяхната функционална връзка с основния трофичен обект.

За всеки вид се представя кратка характеристика, съотносима към прилаганата технология:

- основни биологични особености;

- температурен диапазон и оптимални температури за отглеждане;
- кислородни изисквания към средата;
- доместикация (податливост на култивиране), толерантност към гъстотата на посадката при отглеждане и хранителни изисквания;
- технологични и биологични предизвикателства при отглеждането му.

1.2. Експлоатационен модел (производствен режим, производствен цикъл).

Представя се подробно начинът на експлоатация на производствените съоръжения в зависимост от интензивността на отглеждане и технологичните процеси (производствените цикли) на обекта за аквакултури.

1.2.1. Пълносистемни стопанства.

Описват се всички технологични етапи, респективно всички стадии от развитието на отглеждания/ите вид/ове:

а) Люпилна кампания – представя се информация за всички операции, свързани с получаването на хайвер: метод на размножаване; подготовка на разплодници; хормонална стимулация; методи на оплождане и др.;

б) Инкубация на хайвера: дава се информация за количествата на хайвера в инкубационните апарати; необходим водообмен; инкубационен период (градусодни); люпимост (%);

в) Личинков период: представят се данни за посадките; необходимият водообмен; времето за абсорбиране на жълтъчното мехурче (градусодни); захранване на личинките; стартерни фуражи; режим на хранене и оцеляемост (в %).

г) Отглеждане на зарибителен материал: представя се информация за началната посадка (брой и средно единично тегло в единица водна площ или обем); необходим водообмен; използвани фуражи; хранителен коефициент; схема на хранене; начин на хранене; темп на нарастване; контролни улови; сортиране; разреждания; профилактика; технологична смъртност (%); крайни резултати и добив от единица обем/площ; оцеляемост (%);

д) Отглеждане на риба за консумация: представят се данни за началната посадка (брой и средно единично тегло в единица водна площ или обем); необходимия водообмен; използвани фуражи; схема на хранене; начин на хранене; хранителен коефициент; темп на нарастване; контролни улови; сортиране; хигиена; профилактика; технологична смъртност (%); количество на крайната продукция и добив от единица обем/площ; оцеляемост (%);

е) Ремонтни и маточни стада: описват се формираните стада (вкл. ако от един и същ вид са формирани стада, даващи хайвер в различни времеви периоди); брой, средни единични тегла, възраст, пол и произход на разплодниците; същата информация се предоставя за ремонтните стада; планираната ежегодна подмяна на маточни с ремонтни риби (%).

1.2.2. Непълносистемни стопанства.

При непълносистемно стопанство се разглеждат подробно само производствените процеси, отнасящи се за стадия/стадиите от развитието на отглежданите видове в зависимост от специализацията на обекта за аквакултури (за хайвер, за зарибителен материал, за риба за консумация или в няколко стадия), като се посочва информацията в т. 1.2.1., буква „а“–„е“, за съответните стадии.

Посочва се начина на доставка на хайвер и/или зарибителен материал (вкл. стадий, размер, тегло), в случаите на угоително стопанство за производство на риба за консумация и на стопанство за производство на зарибителен материал.

В случаите, когато обектът разполага с технически възможности да функционира като пълносистемен, но (ще) прилага непълносистемна технология, този факт се посочва изрично. Водещо при класификацията на стопанството е реално прилаганата/планираната за прилагане технология, а не потенциалните технически възможности на обекта.

1.3. Санитарно-хигиенни мерки, профилактика и здравен статус.

Описват се: прилагани/планирани санитарно-хигиенни мерки – дейности за осигуряване на добра хигиена в производствените мощности, дезинфекция на производствените мощности и оборудването, използвани за целта препарати; провеждани профилактични мероприятия – препарати, честота на прилагането им, дозировка и експозиция, профилактично карантиниране; ветеринарно-медицински контрол; мерки за намаляване на стресовите ситуации за рибата; хуманно отношение, в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2017 година относно официалния контрол и другите официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита.

Прилаганите/планираните дейности трябва да са в съответствие с изискванията на Наредба № 1 от 13.01.2021 г. за ветеринарномедицинските изисквания и мерките за биосигурност към животновъдните обекти за риба и други водни организми.

1.4. Транспорт на хайвер и жива риба (в случаите когато е приложимо).

Описват се начините за транспортиране на хайвер, зарибителен материал и жива риба за консумация, включително използваните опаковки и транспортни средства, температурният режим по време на превоза, технологичните мерки при товарене и разтоварване, процедурите за темпериране и осъществявания ветеринарно-медицински контрол.

1.5. Производствени цикли и партидност.

Посочва се необходимото време за получаване на готовата продукция, броят и продължителността на производствените цикли през годината/вегетационния период, както и броят на партидите. Описват се ясно началото, времетраенето и края на производствения цикъл. Тази информация се представя за всички партии, включително се дава информация за продължителността на застъпването на партидите и динамиката на моментните биомаси на отглежданите видове. Важно е да се посочи цялото необходимо време за изпълнение на производствената програма, както и на всеки отделен етап от нея.

В раздела следва ясно да се проследява влиянието на начина на експлоатация на производствените съоръжения върху количествата произведена продукция и производствените резултати.

1.6. Минимален набор от технологични показатели, които следва да се представят.

При разработването на раздел VIII. „Технология за отглеждане на аквакултури“ задължително се използва набор от технологични показатели, чрез които количествено се характеризира прилаганата технология и се доказва нейната ефективност. Показателите следва да бъдат обосновани спрямо биологичните особености на отглежданите видове, типа стопанство и използваните съоръжения.

За всеки вид и за всеки основен производствен етап се представят:

- гъстота/плътност на посадката: изразена като численост и/или биомаса (брой/м² или брой/дка; брой/м³; кг/м² или кг/дка; кг/м³), като се посочват началните, крайните и максимално допустимите стойности като експлоатационен лимит (на пиково натоварване). Следва да се аргументира съответствието на биологичното натоварване с кислородния режим и осигурения водообмен в системата.

- средно единично тегло – начално и крайно: грамове или килограми;

- темп на нарастване – представят се две величини: индивидуален темп на растеж и нарастване/прираст на общата биомаса за единица време (ден, седмица, месец) и общо за вегетационния период – в грамове или килограми;

- хранителен коефициент – определен като количество изразходван фураж за 1 кг прираст живо тегло; представят се очакваните стойности по етапи, като се обосновава тяхната постижимост спрямо типа фураж, начина на хранене и условията на отглеждане.

- добив от единица площ – $\text{кг}/\text{м}^2$ или $\text{кг}/\text{дка}$, или $\text{кг}/\text{м}^3$, като се прави връзка с натоварването на съоръженията и разполагаемите водни ресурси;

- технологична смъртност (%) – за всеки отделен етап и общо за вегетационния период, като се посочват допустимите граници и факторите, които ѝ влияят;

и/или

- оцеляемост (%) – за всеки отделен етап и общо за вегетационния период, в съответствие с планираните технологични норми и очаквания добив.

При възможност се представят и допълнителни показатели (напр. коефициент на конверсия на протеина, енергийна ефективност, количество използвана вода за производството на 1 кг продукция и др.), които допълнително аргументират ефективността на прилаганата технология и нейната целесъобразност спрямо производствените планове.

Всички представени показатели следва да са в логическа и количествена връзка с производствените съоръжения и техния капацитет по раздели VII и X, както и с прогнозната производствена програма по раздел XII.

2. Басейнови стопанства (отворени, полуотворени системи и язовири, използвани като рибовъдни басейни).

В зависимост от типа на стопанството (пълносистемно или непълносистемно) се спазват изискванията на т. 1.2.1 или т. 1.2.2 на настоящия раздел. Описват се всички технологични операции в съответствие с т. 1 от същия раздел.

В случаите на специализирани рибовъдни стопанства и язовири, които се използват като рибовъдни басейни с екстензивно и полуинтензивно производство се описват подробно: подготовката на водоемите за вегетативния сезон (източване, престояване на сухо, почистване на утайки, периодичност на прилаганите дейности) и всички мелиоративни дейности (изораване, фрезование, засяти култури, торене, варуване, норми/количества), като ясно се посочва периода, в който ще бъдат извършвани.

3. Садкови стопанства.

Подробно се описва в съответствие с т. 1 от настоящия раздел: зареждането на садките със зарибителен материал; начални посадки; адаптация на зарибителния материал; използвани фуражи; схема на хранене; начин на хранене; хранителен коефициент; темп на нарастване; контролни улови; сортиране; хигиена; профилактика; технологична смъртност (%); крайна продукция и добив от единица обем/площ; оцеляемост (%); мониторинг; необходимост от допълнителна аерация; почистване на мрежите; биосигурност; преместване на блоковете със садки.

4. Рециркулационни системи за аквакултури (РСА).

Рециркулационните системи за аквакултури се разглеждат като единни технологични комплекси или като съвкупност от обособени, самостоятелно функциониращи системи, в рамките на които протичат взаимосвързани биологични, физични и химични процеси. При представянето на технологията проектът следва ясно да покаже организацията на производствения процес, функционалното разделение на зоните и взаимодействието между отделните елементи на системата.

За РСА задължително се разглеждат двете основни зони:

– **Производствена зона** – зона за отглеждане на аквакултурите:

За производствената зона се описва подробно експлоатацията на съоръженията и технологичните операции (рибовъдните дейности), съобразно изискванията на т. 1 на настоящия раздел и в зависимост от това дали системата функционира като пълносистемна или непълносистемна (т. 1.2.1 или т. 1.2.2 на същия раздел).

Описва се органичното натоварване на водата, генерирано от жизнената дейност на отглежданите организми и остатъците от неприети фуражи, както и натоварването с азотни съединения (амоняк, нитрити, нитрати), фосфати и органични вещества.

– **Зона за пречистване на водата** – включваща всички съоръжения за механично и биологично пречистване:

Описват се процесите по регенерация на отработената вода, възможностите на пречиствателните съоръжения да се справят със замърсяването и връщането ѝ в системата/ите: механична филтрация (ефективност, честота на почистване); биологична филтрация (адекватност на планираното органично и азотно натоварване (капацитет на нитрификация) – изчисления за производство на общ амониев азот (TAN); проектен капацитет на нитрификация; допустими концентрации); дегазация; аерация и/или оксигенация и потреблението на кислород в басейните и биофилтрите; температурен контрол; дезинфекция (UV, озон и др.); регулирането на pH; ежедневно необходими количества свежа вода; загубите на вода (изпарение, извеждане на утайки); управлението на утайките.

Описва се взаимодействието между производствената зона и зоната за пречистване на водата, управлението и поддръжката на РСА, стабилността на системата при пиково натоварване и при аварийни режими, както и нейната техническа обезпеченост за реакция при извънредни ситуации.

При наличие на съоръжения за отглеждане на естествена храна се описва начина на отглеждането ѝ, включително плътност на културата, време за инкубация/репликация, фотопериод, методи на обогатяване с витамини и мастни киселини и др. Представя се предназначението на естествената храна (за личинки, малки рибки) и технологичните процеси и зони, в които се използва.

5. Интегрирана интензивно-екстензивна рибовъдна система (ИИЕРС).

При ИИЕРС технологията се представя като функционално свързана система от две основни зони:

- **интензивна зона** – основен производствен модул;

При представянето на интензивната зона, следва да е съобразена с т. 1 на настоящия раздел и прилаганите технологични операции с оглед на т. 1.2.1 или т. 1.2.2 на същия раздел. Представят се генерираните отпадни вещества в зоната – следва количествено да се определи органичното, азотното и фосфорното натоварване на водата, която постъпва към екстензивната зона.

- **екстензивна зона** – биологична зона за пречистване и оползотворяване на отпадните вещества.

За екстензивната зона се описват процесите по възстановяване на водата и биологичните връзки и приносът ѝ за редуциране на отпадните вещества. Разглежда се като биологичен филтър, в който чрез естествени процеси се осъществява: минерализация на органичната материя; усвояване на хранителните вещества от фитопланктон, макрофити и други организми; подобряване на качеството на водата.

Описват се: видовият състав на организмите; трофичните връзки; скоростта на усвояване на азот и фосфор; продукцията от екстензивната зона (ако има такава).

Представя се взаимната зависимост между двете зони, балансът между двете зони и ефективността на системата, движението на водните потоци, начина на аерация и/или оксигенация, потреблението на кислород в басейните, ежедневно необходими количества свежа вода, загубите на вода, управлението на утайките. Показва се устойчивостта на системата при различни режими на натоварване.

6. Интегрирани мултитрофични системи (ИМТС).

Описва се основния трофичен обект (обикновено риба) съобразно с т. 1 на настоящия раздел и технологичните операции, в съответствие с т. 1.2.1 или т. 1.2.2 на същия раздел: технология на отглеждане; генерирани отпадни вещества (органични и неорганични); количества азот и фосфор, постъпващи във водата.

Представят се вторичните трофични нива: филтратори, макрофити и хидропонната зона с растителни култури. За всяко ниво се представят: производствените цикли; протичащите

процеси, необходимите технологични операции, тяхната периодика, производствените цикли от посадъчен материал до готова продукция.

Представя се интеграцията на системата: затвореният цикъл на водообмен; преносът на хранителни вещества между нивата; балансът на хранителните вещества (количествения баланс на азот и фосфор); редукцията на отпадъците.

Представя се получената продукция от всички трофични нива, екологичният ефект и икономическата ефективност на интеграцията.

7. Обекти за производство на аквакултури като молюски, ракообразни, водорасли и други водни организми.

За обекти, в които се отглеждат молюски, ракообразни, водорасли и други водни организми, предназначени за консумация от човека, технологията се описва детайлно и аналогично на рибовъдните стопанства, като се отчита спецификата на съответната група организми.

В проекта се представя пълното описание на производствения процес – от осигуряване на посадъчен материал (личинки, спат, млади индивиди, фрагменти при водорасли) до достигане на търговски размер и реализация на продукцията.

За всеки вид се описват (само приложимото):

- методите за получаване (или закупуване) на посадъчен материал, неговият произход, размер, възраст и здравен статус;
- начинът на засаждане/зареждане на съоръженията (садки, колектори, въжета, кошове, дънни площи, ограждения, басейни, ограждения и др.), използваната гъстота и пространствено разпределение;
- условията на отглеждане – дълбочина, течение, температура, соленост, трофен статус на водата, като се аргументира тяхната пригодност за съответния вид;
- при необходимост – режими на допълнително хранене, използвани фуражи или хранителни субстрати, прилагани технологии за поддържане на хранителната среда;
- темп на растеж, периоди на утаяване, сезонност на производството и продължителност на производствения цикъл (поотделно за всеки производствен етап – когато е приложимо, както и общо за изпълнение на цялата производствена програма);
- мерки за контрол на биообрастване, борба с хищници, заболявания, включително паразитни;
- технологична смъртност и фактори, които я определят;
- крайна продукция – количество, средно тегло/размер, добив от единица площ или съоръжение;
- методи за събиране/реколтиране;
- пречистване и депурация при молюски.

При обекти за водорасли се описват използваните методи за култивиране, интензивността на производство, честотата на реколтиране, възможностите за многократна реколта и добивът на биомаса.

Всички представени параметри следва да са съобразени с условията на разрешителния режим, качеството на водата и екологичните ограничения, когато такива са определени, както и да са в логическа връзка с капацитета на обекта и планираната производствена програма.

IX. Изисквания към раздел „Влияние на обекта за производство на аквакултури върху околната среда“:

Настоящият раздел има за цел да представи обективна, аргументирана и когато е възможно количествено подкрепена **оценка на въздействието на обекта за производство**

на аквакултури върху околната среда, както по време на строителството и реконструкцията му, така и при неговата експлоатация. Анализът следва да бъде съобразен със спецификата на конкретния обект, неговото местоположение, използваните технологии и мащаба на производството, като се разглеждат само относимите за конкретното проектно предложение фактори.

Разделът трябва ясно да разграничава:

- временните въздействия, свързани със строителни и монтажни дейности;
- дългосрочните въздействия, произтичащи от експлоатацията на обекта.

1. Въздействие по време на изграждане и реконструкция.

Описват се потенциалните въздействия върху компонентите на околната среда, произтичащи от строителните дейности, включително: промени в релефа и почвения слой; временни замърсявания на повърхностни и подземни води; шум, прах и емисии от строителна техника; временно нарушаване на местообитанията; риск от ерозионни процеси.

Представят се конкретни мерки за предотвратяване, ограничаване и компенсиране на негативните въздействия, включително организацията на строителните дейности, управление на отпадъците, рекултивация и възстановяване на засегнатите терени.

2. Въздействие по време на експлоатация.

2.1. Влияние върху водното тяло.

2.1.1. При водовземане.

Предоставя се информация за въздействието на водовземането върху водния източник:

- количество отклонявана вода;
- минимален екологичен отток;
- влиянието на рибовъдното стопанство върху речния участък, от който е отклонена вода (дължина на участъка, върху който може да се очаква въздействие);
- при водовземане от подземен водоизточник – количествено изчерпване; влошаване на качеството на водата; въздействие върху свързани екосистеми.

Посочва се информация за нарушаването на непрекъснатостта на течението при водовземни съоръжения (прагове и баражи), които са (ще бъдат) изградени за водоснабдяване на обекта, както и предприетите мерки за осигуряване на миграционни коридори за ихтиофауната (напр. рибни проходи, байпасни канали и др.), когато е приложимо.

2.1.2. При ползване на повърхностен воден обект.

Когато производството на аквакултури се осъществява чрез директно използване на повърхностен воден обект (язовири или крайбрежни морски води), се предоставя информация за въздействието върху: морфологичните характеристики на водния обект; физико-химичните показатели на водата; трофичния статус и риска от еутрофикация при различни нива на натоварване; натрупването на органични вещества и утайки в зоната на производство.

Описва се пространственият обхват на въздействието – зоната около садките или производствените съоръжения, в която може да се очаква изменение на качеството на водата и дънните седименти.

Посочва се: степента на натоварване на водния обект спрямо неговата самопречистваща способност; рискът от локална деградация на местообитанията; възможното въздействие върху защитени видове и зони (ако е приложимо).

Представят се и мерки за: оптимизиране на натоварването; пространствено разполагане на съоръженията; периодично преместване на садките (при садкови стопанства); мониторинг на качеството на водата и седиментите.

2.2. Отработени води и емисии.

Описва се генерирането на отпадъчни продукти при интензивно и суперинтензивно производство, включително: органично натоварване; азотни и фосфорни съединения; остатъци от фуражи; фекални маси и други отпадъци.

Представя се информация за възможните източници на замърсяване, видовете замърсяване и технологичните решения за тяхното намаляване, третиране, извеждане или утилизация, ефективността на пречиствателните съоръжения и др. (когато е относимо).

2.3. Влияние върху биоразнообразието.

Представя се информация за възможното влияние на отглежданите видове върху местната ихтиофауна и водните екосистеми, включително: възможен риск от пренасяне на инвазивни видове; възможност за генетично замърсяване при бягство на култивирани риби; конкуренция за храна и местообитания; влияние върху трофичните връзки в екосистемата и др.

Разглежда се здравният статус на отглежданите организми и рискът от пренасяне на заболявания към естествените популации, както и прилаганите мерки за биосигурност и ветеринарен контрол, съгласно Наредба № 1 от 13.01.2021 г. за ветеринарномедицинските изисквания и мерките за биосигурност към животновъдните обекти за риба и други водни организми.

2.4. Положителни въздействия.

Представят се и положителните ефекти от дейността на обекта, включително: подобряване на водната среда при екстензивно рибопроизводство; биологично пречистване чрез фитопланктон и макрофити; положителното въздействие от отглеждането на миди и водорасли върху качеството на водата (филтрация, усвояване на органични вещества); подпомагане на възстановяването на рибните ресурси чрез предоставяне на екологични услуги (ако е приложимо).

3. Генериране на други отпадъци и отпадъчни води.

Описват се съпътстващите дейността отпадъци (опаковки, битови отпадъци и др.) и формираните битово-фекални води, ведно с мерките за тяхното третиране и управление.

4. Мерки за предотвратяване и намаляване на въздействието.

Представят се конкретни технически, технологични и организационни мерки за: намаляване на използваните количества вода; оптимизация на храненето; ограничаване на количествата отработени води или тяхното пречистване; предотвратяване на бягство на риби; мониторинг на водната среда; аварийни планове/предвидени действия при изпускане на риба и другите водни организми в околната среда, при възникване на заболяване, при намалени водни количества, при необичайна висока смъртност (напр. вследствие на заболяване или химично отравяне) и др.

В края на раздела се обобщава екологичната устойчивост на проекта и съответствието му с изискванията на националното и европейското законодателство в областта на опазване на околната среда и водите.

Х. Изисквания към раздел „Производствен капацитет на обекта за аквакултури“:

В настоящия раздел се представя информация за производствения капацитет на обекта за аквакултури. Производственият капацитет следва да отразява **максимално постижимите (възможните) производствени резултати** при нормална експлоатация на стопанството и при спазване на всички технологични, екологични и ветеринарно-санитарни изисквания.

Производственият капацитет следва да бъде в съответствие с ограниченията на водовземаването/водния обект, посочени в разрешителното или съобразно предвидимо сезонно намаление на водните количества, с възможностите на производствените съоръжения и в зависимост от прилаганата технология, като не се допускат противоречия между отделните раздели на проекта. **Следва да се прави разлика между производствения капацитет на обекта за аквакултури и прогнозната производствена програма.**

В раздела се описват годишните производствени възможности на стопанството по видове аквакултури и по производствени категории – хайвер, личинки, зарибителен материал, риба за консумация, в зависимост от спецификата на обекта. Представя се капацитета на отделните производствени зони и секции в стопанството – люпилни, за зарибителен материал, за угодяване, както и специфични зони при РСА, ИИЕРС и ИМТС. За всяка зона се описват максималната моментна биомаса и годишният ѝ производствен капацитет.

Данните за капацитета се представят като численост – бр. и биомаса – кг или т. Стойностите следва да бъдат закръглени съобразно мащаба на производството, без излишна детайлизация (напр. разлика от няколко процента в резултат на закръглянето не се счита за съществена на фона на общото производство).

В случаите на модернизация, разширяване или възстановяване на съществуващо стопанство задължително се представя сравнителна информация за производствения капацитет преди и след инвестицията, като ясно се посочват конкретните фактори, довели до увеличаване (**ако има такова**) на капацитета – изграждане на нови съоръжения, подобряване на технологиите, оптимизация на производствените процеси и други релевантни промени.

ПМДРА няма да подпомага инвестиции в обекти за аквакултури (рибовъдни стопанства), които са представили нереалистични/неверни данни за годишният производствен капацитет.

XI. Изисквания към раздел „Персонал на обекта за аквакултури“:

В настоящия раздел се представя **информация за човешките ресурси**, необходими за експлоатацията на обекта и изпълнение на планираната производствена програма. Описват се структурата, числеността и функционалното разпределение на персонала в зависимост от мащаба на стопанството, използваните технологии и организацията на работния процес.

Посочва се общия брой на заетите лица, както и разпределението им по длъжности и направления на дейност – производствен персонал, технически персонал, ветеринарно-медицинско обслужване, административен персонал и други, когато е приложимо.

Представят се изискванията към образователната степен и професионалната квалификация; трудовия опит, включително специфичен опит в областта на аквакултурите; необходимите умения и компетентности за изпълнение на съответните задължения (в случай, че има такива).

В случаите, когато се предвижда временно или сезонно наемане на работна ръка (напр. при улов на риба, реколтиране, сортиране, ремонтни дейности и др.), се посочват периодите на заетост, приблизителният брой на наетите лица и видовете дейности, за които се използва допълнителен персонал.

Когато в обхвата на инвестицията се предвиждат обучения или квалификационни курсове, свързани с производствените съоръжения, прилаганата технология, опазване на околната среда, здравословни и безопасни условия на труд, те се описват подробно, включително планирани цели, обхват, тематика и продължителност. Необходимо е да се обоснове целесъобразността на всяко планирано обучение.

Разделът следва да обоснове, че предвиденият персонал е достатъчен като численост и квалификация за постигане на заложените производствени цели и за устойчивото функциониране на обекта.

XII. Изисквания към раздел „Прогнозна годишна производствена програма след извършване на инвестицията“:

В настоящия раздел се представя годишна прогнозна производствена програма, съобразена с производствения капацитет на обекта. Стойностите в нея са лимитирани от капацитета на стопанството, като могат да бъдат равни на него или по-ниски.

Обемът на планираното производство следва да бъде съобразен с допустимите за отглеждане количества съгласно разрешителните режими и други нормативни ограничения на компетентните институции.

Производствената програма обхваща **планираните количества по видове аквакултури и производствени категории** (хайвер, личинки, зарибителен материал, риба за консумация, други водни организми и др.), **включително броя на производствените цикли**, коицествата на всеки от тях, тяхната продължителност и застъпването им.

Данните се представят по видове, категории и общо за стопанството (численост – бр. и биомаса – кг или т). Стойностите следва да бъдат закръглени съобразно мащаба на производството, без излишна детайлизация (напр. разлика от няколко процента в резултат на закръглянето не се счита за съществена на фона на общото производство).

С оглед яснота, прегледност и проверимост на данните, се препоръчва производствената програма да бъде представена и в табличен вид, като в таблиците се отразяват най-малко: вида, производствената категория, произход; броя на партидите, начални и крайни количества (численост и биомаса), средни единични тегла (начални и крайни), изразходвани фуражи (когато е приложимо), хранителен коефициент (когато е приложимо), добиви и общо произведено количество за съответната година. Табличното представяне следва да бъде в пълно съответствие с описаните в текста данни.

В раздела се включва информация и за незавършеното производство към края на вегетационния период/производствената година; наличните маточни и ремонтни стада; специфични особености на производствения цикъл и партиди, включително времева рамка (когато е приложимо).

При ИИЕРС и ИМТС в прогнозната програма задължително се включват и количествата на отглежданите култури в екстензивната, хидропонната зона и другите трофични нива, като се представя цялостното производство по видове, произход и общо за системата.

Когато технологично са необходими няколко години за достигане на максималния/оптималния производствен капацитет на обекта за аквакултури или целевото тегло на крайния продукт, това обстоятелство се посочва изрично.

Проекти, при които необходимото време за достигане на прогнозната годишна производствена програма на обекта за аквакултури надхвърля периода за мониторинг на проектното предложение (5 години), няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА.

УО на ПМДРА няма да финансира проектни предложения с нереалистична годишна прогнозна производствена програма, несъответстваща на капацитета на производствените съоръжения при използваните технологии и разполагаемите водни ресурси.

XIII. Пазарни проучвания и реализация на продукцията.

В настоящия раздел се представя **пазарната обосновка на проекта и стратегията за реализация на произведената продукция**. Целта е да се предостави информация за наличието на реално търсене, икономическа устойчивост и възможност за успешно пласиране на продукцията от обекта за аквакултури, предмет на проектното предложение.

Разделът следва да съдържа резултати от проведени проучвания, отнасящи се до: текущото състояние на пазара за съответните видове аквакултури; тенденции в потреблението; ценови нива и тяхната динамика; конкуренция – местни производители, внос, заместители на продукта; пазарни ниши и възможности за реализация.

1. Анализ на пазара.

Представя се проучване на инвеститора на националния и/или регионалния пазар (при възможност и на международния) за видовете аквакултури, обект на производство в

стопанството. Анализират се приблизителните обеми, които биха могли да се реализират, сезонността на потреблението (сравнено със сезонността на производство, когато има такава), свободните пазарни ниши, предпочитанията на потребителите (пресни, охладени, замразени, преработени продукти).

При налична информация се прави сравнение на силните и слабите страни на предлаганите аквакултури спрямо аналогични продукти на конкуренти.

2. Характеристика на предлаганата продукция.

Описва се произведената продукция (в съответствие с производствената програма на обекта) по: видове и категории (хайвер, зарибителен материал, риба за консумация, други водни организми); форма на предлагане – жива, прясна, охладена, замразена, преработена; размери, теглови категории и търговски стандарти (качество, свежест и проследимост).

Представят се конкурентните предимства на продукцията – местно производство, устойчиви технологии, екологични практики, специфични вкусови качества, сертификация (ако е приложимо) и др.

3. Целеви пазари и клиенти.

Определят се целевите групи клиенти, като например: търговци на едро, търговски вериги, рибни борси, ресторанти и хотели, преработвателни предприятия, реализация на местно ниво или крайни потребители (директни продажби).

Посочва се географския обхват на съществуващия/бъдещия пазар – местен, регионален, национален, международен.

4. Организация на продажбите.

Описват се предвидените канали за реализация на продукцията, като: директни продажби от производител, договори с търговци на едро, дистрибуторски мрежи, участие в тържища и борси, онлайн продажби (ако е приложимо).

Представя се организацията на логистиката (когато е относимо) – охлаждане, опаковане, транспорт и съхранение. Акцентира се върху спазването на хигиенните изисквания и поддържането на постоянна студена верига (осигуряване на температурен режим без превишаване на допустимите граници за продукта).

5. Ценова политика.

Описва се ценовата политика на стопанството, включително: ориентировъчни продажни цени по видове и категории; сравнение със средните пазарни цени; фактори, влияещи върху ценообразуването (производствени разходи, сезонност, търсене, конкуренция); отстъпки при големи количества или дългосрочни договори.

6. Договори и предварителни споразумения (ако има такива).

Когато са налични, се представят: сключени договори; писма за намерения; предварителни споразумения с купувачи.

Описва се делът от продукцията, който е предварително договорен, и този, който ще се реализира на свободния пазар.

7. Маркетингови дейности (ако има такива).

Представят се предвидените маркетингови мерки: брендиране (лого, опаковка); участие в изложения и панаири; рекламни материали; онлайн присъствие; директни контакти с потенциални клиенти.

8. Рискове и мерки.

Представя се информация за потенциалните пазарни рискове: спад в търсенето; колебания в цените; засилена конкуренция; логистични затруднения и др. Представят се мерки за ограничаване на риска и адаптиране към пазарната среда.

9. Заключение преглед.

В края на раздела се обобщава пазарната реалистичност и устойчивост на проекта, както и съответствието между производствената програма и пазарните възможности.

Информацията в раздела следва да бъде представена в кратък и ясен вид, **като се отнася конкретно за разглеждания обект за аквакултури и произведената от него продукция**. Не е необходимо предоставянето на договори и споразумения за изкупуване и пласмент на продукцията.

XIV. Изисквания към раздел „Приложения“:

В настоящия раздел се прилагат всички схеми, графики, таблици, графични изображения (скици, чертежи, дигитални снимки, илюстрации, 3D модели) и други материали, които подпомагат разбирането, проверката и обективната оценка на представения технологичен проект. Приложенията следва да онагледяват информацията от предходните раздели.

В раздела се прилагат само относимите към конкретния проект материали, както следва:

1. Ситуационни схеми и карти.

Прилага се ситуационна/и схема/и на обекта за аквакултури в подходящ мащаб, от която/които ясно се виждат: местоположението на обекта спрямо населените места, пътната инфраструктура и съседни имоти; границите на имота/терена; достъпът до обекта; при ползване на воден обект – схема на съответния воден обект (река, язовир, крайбрежна морска зона и др.) с ясно обозначена зона за аквакултури и позициониране на обекта в неговата акватория.

2. Схеми на обекта и производствените съоръжения.

2.1. Басейнови стопанства, РСА, ИИЕРС, ИМТС и обекти за други водни организми (водорасли, скариди).

Прилагат се схеми/чертежи в подходящ мащаб, на които са нанесени: водовземното съоръжение (водоизточника); трасетата на водопроводите и водната инфраструктура; всички производствени съоръжения; филтриращи, пречиствателни и аерационни съоръжения; фотобиореактори и други производствени съдове и съоръжения; заустващо съоръжение и точка на заустване; басейни и съоръжения с допълнително предназначение; производствени сгради, складове, сервизни и битови помещения; пътят на водата – от водовземането, през всички зони и съоръжения, нейната рецикулация (при РСА, ИИЕРС, ИМТС), до заустването ѝ.

2.2. Садкови стопанства и обекти за производство на молюски, водорасли и други водни организми:

На схемите следва ясно да бъдат показани: разположението на блоковете със садки, колектори, линии за миди, рамки за водорасли и др.; бреговата ивица и обслужващата инфраструктура; обслужващи сгради, складове, хладилни помещения, битови и сервизни постройки; места за товаро-разтоварни дейности; пристани и достъп до обекта.

3. Технически чертежи и детайли.

За онагледяване на информацията от предходните раздели и за по-доброто разбиране на текстовата част се прилагат: чертежи на водовземните и заустващи съоръжения; схеми на кладенци; конструктивни планове на басейни, садки и други производствени съоръжения (включително техни детайли); планове на сгради и обслужващи помещения; чертежи на рибни проходи и байпасни канали; други относими материали.

4. Списък на планираните инвестиции в проектното предложение в табличен вид.

Прилага се списък на всички планирани инвестиции – материални и нематериални, вкл. обучения, разходи за сертифициране и др. (в съответствие с предвидения бюджет на проекта). Към списъка с активи, предмет на инвестиционното предложение, се обособяват две допълнителни графи: в едната се посочва местоположението на всеки един елемент от инвестицията в обекта за аквакултури; във втората графа се прави препратка към съответния

раздел или страница в технологичния проект, където е обоснована необходимостта, целесъобразността, приложимостта и свързаността на актива с изпълнението на проекта. В случай че не може да се направи препратка (т.е. липсва обосновка за актива в технологичния проект), следва да бъде изготвена отделна обосновка за този актив и да бъде приложена към проектното предложение като отделен документ, ясно озаглавен и свързан със съответния актив. Когато допълнителната обосновка за актив е свързана с прилаганата технология, документът следва да бъде подписан от експерта, изготвил технологичния проект. Не е необходимо вписването на стойност за планираните инвестиции. Описаните в тази точка инвестиции следва да съответстват на позициите в т. Бюджет на проектното предложение, където се записват стойностите на всяка една инвестиция.

Напомняне: предвидените за закупуване активи следва да са включени в приложение № 1 на настоящото ръководство „Списък на допустимите инвестиции“, за да бъдат допустими.

Нежелателно е в раздела да се включват материали, които не са пряко свързани с конкретния проект.

Приложение № 1

Списък на допустимите инвестиции

при изграждане, възстановяване и модернизация на обекти за аквакултури по Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027

1. Водовземни съоръжения, водоснабдителна и отводнителна инфраструктура, филтри, съоръжения за заустване на използваните води, съоръжения за предотвратяване на бягството/изпускането на отглежданите организми (вкл. хайвер) във водата, която напуска обекта, каптажи, сондажи, дренажни кладенци, вкл. рибни проходи и байпасни канали.

2. Различни типове и категории басейни (маточни, люпилни, разсадни, отрасни, угоителни, карантинни, зимовни, складови, утаителни, съгревателни, разпределителни, за отглеждане на естествена храна и др.) за отглеждане на риба и други водни организми, включително обслужващите съоръжения на басейните (рибоуловители, шахти със саваци, преливници, решетки и др.).

3. В случаите, когато язовири се използват като рибовъдни басейни – ремонт на язовирната стена (вкл. контрастен, когато теренът го изисква), включително хидротехническите съоръжения (облекчителни съоръжения, бързотоци, енергогасители, основен изпускател, изпускателните кранове, шахти, деривации за водоснабдяване на язовира, контролно-измервателна апаратура и др.) и съоръжения, свързани с водозахранването на язовира (вкл. прагове и прегради за предотвратяване на бягството на риба).

4. Риболюпилни с необходимата инфраструктура и оборудване (различен тип апарати за инкубация и люпене на хайвер, корита, вани, басейни за отглеждане на зарибителен материал, манипулационно отделение с необходимото оборудване за работа с маточните риби и др.), включително необходимото оборудване за контрол (на дебит, температура, кислород и др.).

5. Производствени сгради, сгради с битови помещения, офиси, лабораторни помещения, помещения за първа продажба на собствена продукция, складови помещения за фуражи, материали, медикаменти и инвентар, навеси, огради и др., включително мерки за повишаване на тяхната пасивна енергийна ефективност.

6. Необходимата инфраструктура като пътища, електрозахранване, водоснабдяване, канализация и др., включително осветление, видеонаблюдение и резервни/аварийни трасета.

7. Съоръжения, осигуряващи възможност за повторно/многократно използване на водата (рециркулация) с необходимата инфраструктура, буферни и пречиствателни съоръжения, включително изграждане и/или реновиране на биобасейни, лагуни, утаители и др.

8. Пречиствателни съоръжения за водата (за отработените производствени води преди заустването им и отпадните битови води), включително съоръжения за управление на утайките и биологичния отпад от отглежданите организми.

9. Плаващи или потопяеми садки (мрежени клетки) с всички спомагателни съоръжения – понтони, понтонни пътеки, система за закотвяне, мрежи, защитни мрежи, покривни мрежи и други, свързани със садковата установка.

10. Плаващи съоръжения с помещения за персонала, обслужващ садките на вода, складови помещения и др.
11. Други специфични производствени съоръжения за отглеждане на аквакултури – плаващи, потопяеми или закрепени за дъното с необходимото съпътстващо оборудване, включително специфични съоръжения за ИИЕРС и ИМТС за всички трофични нива.
12. Съоръжения за депурация (пречистване) на продукцията, съоръжения за повторно полагане, експедиционни центрове и др.
13. Оборудване за принудителна циркулация на водата, за подобряване и контрол на физикохимичните характеристики на водата (за топлообмен, механична и биологична филтрирация, дезинфекция, аериране, оксигенация и др.).
14. Пристан/кей с необходимата инфраструктура, обслужваща производството.
15. Оборудване за автоматизация, наблюдение, контрол и управление на производствените процеси, включително SCADA системи, дистанционен контрол и алармени системи и необходимите софтуерни продукти.
16. Системи за автоматизация на храненето на аквакултурите.
17. Оборудване за броене и почистване на хайвер.
18. Оборудване за сортиране, броене и претегляне на риба.
19. Оборудване за вътрешен транспорт на жива риба, вкл. система за кислород.
20. Оборудване за почистване и дезинфекция на басейни, вани, апарати, съоръжения, оборудване и рибарски пособия.
21. Системи за отглеждане на естествена храна (вкл. артемия, ротифери, фитопланктон) като: вани, басейни и специализирани апарати.
22. Спомагателни уреди и пособия като кепове, сакове, грибове, преградни мрежи, устройства за зашеметяване и хуманно умъртвяване на риба, кантари, кофи, каси за риба и др.
23. Лабораторно оборудване, свързано с контрола на хидрохимичните показатели на водата и здравословното състояние на водните организми (лабораторна стъклария, аналитични везни, микроскопи, бинокуляри, хирургични инструменти, бързи тестове и др.), включително оборудване за селекционна и генетична проследимост (маркиране, чипиране, системи за проследяване на партиди).
24. Системи за видеонаблюдение, контрол на достъпа (включително системи за биосигурност – дезинфекционни бариери, санитарни пропускници и др.) и охрана на обекта за аквакултури.
25. Допълнително оборудване като електрогенератори, подемници, мобилни помпи, компресори, кислородни бутилки, аварийни системи и др.
26. Специализиран транспорт с необходимото оборудване за жива риба и/или хладилен транспорт за охладена/замразена риба и други водни организми, съответстващ на капацитета на стопанството (съгласно приложение № 2) и само за нуждите на стопанството, включително транспортни средства и/или съоръжения, които се използват само за вътрешен транспорт и преместване на жива риба. Допустимо е подпомагането само на оборудване за транспорт на жива риба (без транспортно средство) при условие, че кандидатът разполага или ще закупи със собствени средства МПС, на което да бъде поставено същото.
27. Плавателни съдове, обслужващи производството на аквакултури с нужното оборудване – релевантни на капацитета на стопанството.
28. Специализирана складова техника и складови транспортни средства, товароподемна техника за обслужване на обекта като (електрокари и мотокари, повдигачи, теглителна техника, транспалетни колички и хладилни контейнери и др.)
29. Хладилници, хладилни камери, ледогенератори и др.

30. Съоръжения за добиване на енергия от възобновяеми източници (топлинна и/или електроенергия) – единствено за задоволяване на потребностите от енергия на обекта за производство на аквакултури (без продажба на енергия в мрежата).

31. Оборудване за предпазване на стопанствата за аквакултури от рибоядни видове (птици, бозайници и др.) като оградни и предпазни мрежи; покривни мрежи; електронни устройства, прогонващи птиците - звукови и светлинни устройства; механични устройства, прогонващи птиците и др.

32. Водолазно оборудване за обслужване на производствените процеси.

33. Съоръжения и оборудване за подобряване безопасността и условията на труд, включващи: изграждане и обзавеждане (мебели и необходимите електроуреди) на битови и санитарни помещения за персонала и охраната; колективни средства за защита (противопожарно оборудване; спасителни средства за персонала; предпазни парапети и ограждения и др.); индивидуални/лични предпазни средства, пригодени за работа при открити условия (гащеризони, ботуши, водонепромокаемо специализирано облекло и др.).

34. Хардуерно оборудване, вкл. периферни устройства и софтуер, свързани с производствените процеси и управлението на стопанството.

35. Въвеждане на системи за контрол на качеството, безопасни условия на труд и опазване на околната среда и водите или интегрирани системи за управление.

36. Обучение на персонала на обекта за аквакултури във връзка с производствените дейности.

37. Диверсификация на производството, чрез развиване на допълнителни дейности към основното производство (напр. любителски риболов, ресторантьорство, продажба на риба, дегустации образователни дейности в областта на аквакултурите и др.) – до 25 % от общите основни инвестиционни допустими разходи по проекта.

38. Други неупоменати разходи, свързани с: опазването на околната среда, биологичното и генетичното разнообразие на дивите популации и техните хабитати; ефективното използване на естествените ресурси; повишаване на качеството или добавената стойност на продуктите от аквакултури; прилагането на нови технически решения и иновации по отношение на производствените съоръжения, оборудване и системи.

Списъкът на допустимите инвестиции при изграждане, възстановяване и модернизация на обекти за аквакултури по ПМДРА е изчерпателен.

Управляващият орган допуска заявяване на разходи извън списъка в настоящото приложение. В този случай всяка инвестиция извън посочения списък подлежи на допълнително обследване от УО и следва да е придружена от подробна обосновка за необходимостта ѝ. Ако обосновката не е достатъчно изчерпателна и не докаже целесъобразността на разхода, заявеният разход няма да бъде одобрен.

Методика

за определяне допустимата товароносимост на специализирани транспортни средства, подпомагани по Програма за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027

1. Обхват и цел на методиката.

Настоящата методика регламентира начина на определяне на допустимата товароносимост на специализирани транспортни средства, подпомагани по Програма за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027 (ПМДРА).

Плавателни и въздушни специализирани транспортни средства **не са** предмет на настоящата методика.

2. Основни принципи и определяне на максималната товароносимост.

Допустимата товароносимост на специализираното транспортно средство се определя на база **прогнозната годишна производствена програма след извършване на инвестицията**, заложен в технологичния проект (водещ е експлоатационния модел на стопанството, а не капацитета на производствените съоръжения).

Специализираните транспортни средства следва да са **свързани с обслужването на преките производствени и/или технологични нужди** на обекта за аквакултури и да са съразмерни на прогнозния годишен производствен обем.

В таблица № 1 са представени условни категории на база на прогнозното годишно производство на обекта за аквакултури и максималната допустима товароносимост на специализирано транспортно средство, за което може да се кандидатства за подпомагане.

Товароносимостта се определя като **официално декларирана товароносимост на превозното средство**, съгласно данните от свидетелството за регистрация/техническата документация.

Кандидатите, в зависимост от условната категория, в която попадат могат да кандидатстват за подпомагане на:

 лекотоварен автомобил, минаван, ван, микробус – бордови или фургон, вкл. и хладилен и/или оборудван със система за транспорт на жива риба.

 камион (соло) – бордови или фургон, вкл. и хладилен и/или оборудван със система за транспорт на жива риба.

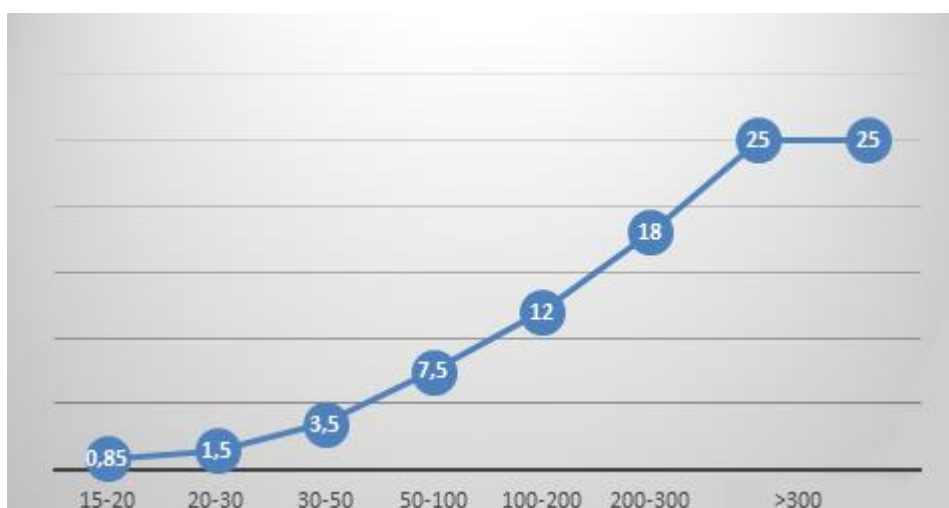
 влекач с полуремарке (прицеп) – бордови или фургон, вкл. и хладилен и/или оборудван със система за транспорт на жива риба.

 камион с ремарке (хенгер) – бордови или фургон, вкл. и хладилен и/или оборудван със система за транспорт на жива риба.

Таблица № 1. Максимална допустима товароносимост (полезен товар посочен в свидетелството за регистрация/техническата документация) на специализирани транспортни средства, подпомагани по ПМДРА.

Обем на производство [тона]	Товароносимост [тона]
15-20 т	до 0,850 т.
20-30 т	до 1,5 т.
30-50 т	до 3,5 т.
50-100 т	до 7,5 т.
100-200 т	до 12 т.
200-300 т	до 18 т.
над 300 т	до 25 т.

Представена в графичен вид максималната допустима товароносимост на специализирани транспортни средства, подпомагани по Програма за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027 има следният вид:

3. Общи условия и ограничения.

Кандидатът може закупи на **един брой специализирано транспортно средство, с товароносимост, която е равна или по-малка от максимално допустимата по таблица № 1.**

Исключение: допустимо е кандидатът да раздели максималната допустима товароносимост, произтичаща от обема на производството, на **повече от едно специализирано транспортно средство, но не повече от три броя**. В този случай сумарната товароносимост на закупените специализирани транспортни средства следва да е равна или по-малка от максимално допустимата товароносимост, определена по таблица № 1.

Не се допуска закупуването на специализирано транспортно средство, когато прогнозният годишен обем на произвежданата продукция от аквакултури е по-малък от 15 тона годишно. Ограничението **не се прилага**, когато обекта за аквакултури произвежда зарибителен материал, който е не по-малко от 80% от общото количество аквакултури на прогнозната годишна производствена програма и за обекти за водорасли и ракообразни.

Не се допуска закупуване на леки автомобили, високопроходими автомобили и пикапи.

4. Изисквания към обосновката за необходимостта от специализирано транспортно средство.

Кандидатът е длъжен да представи **структурирана и подробна обосновка за необходимостта/целесъобразността** на закупуване на конкретно избраните транспортни средства.

Обосновката следва да доказва с количествени данни и да бъде видима причинно-следствената връзка между технологичните параметри и цикли, производствените процеси, обема на прогнозната производствена годишна програма, представени в технологичния проект и конкретните нужди от логистика за обезпечаване на тези производствени процеси и реализацията на продукцията.

Обосновката следва да не представлява общо описателно изложение, а трябва да съдържа **количествени зависимости** и проверими параметри за необходимия вътрешен и външен транспорт за стопанството.

Минималното съдържание на обосновката включва следните направления на използване на специализираното транспортно средство (когато са приложими спрямо експлоатационния модел на стопанството):

- Транспорт на зарибителен материал и жива риба за консумация: посочват се планираните количества за транспорт, разпределени като курсове и дестинации във времето, съобразно товароносимостта на конкретното специализираното транспортно средство.

Кандидатът следва да е предвидил и обосновал съответната инвестиция за оборудване за транспорт на жива риба в проекта или да разполага със съответното оборудване за транспорт на жива риба.

- Транспорт на фуражи и основни материали за производството: Посочват се планираните количества фураж за транспорт, които следва да са релевантни на производствената програма и потреблението на фураж, съобразно вида и прилаганата технология. Посочват се курсове и дестинации във времето.

- Транспорт на продукция за реализация: посочват се количествата продукция за реализация, формата на продукцията (жива, охладена, замразена) и необходимата логистика за транспортирането ѝ, разпределени като курсове и дестинации във времето.

- Други дейности, свързани с производството в обекта.

5. Основания за недопускане на подпомагане.

Не се допуска подпомагане за закупуване на специализирано транспортно средство, когато е налице поне едно от следните обстоятелства:

- прогнозният годишен обем на производството е под 15 тона, с изключение на производство на зарибителен материал, който е не по-малко от 80% от общото количество аквакултури в прогнозната годишна производствена програма и за производство на водорасли и ракообразни;

- заявената товароносимост надвишава максимално допустимата по таблица № 1;

- не е доказана логическа и количествена връзка между заявената товароносимост и прогнозната производствена програма;

- заявеното използване на транспорт за жива риба не е съпроводено с предвидено/налично оборудване, позволяващо осъществяването му;

- обосновката е представена като общо описание или „разказ на необходимости“, без количествени зависимости и без съответствие с производствената програма и производствените процеси, т.е. с разработения технологичен проект.

Ограничения и недопустими дейности/разходи
при изграждане, възстановяване и модернизация на обекти за аквакултури
по Програма за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027

1. Всяко проектно предложение може да включва само един обект за аквакултури. Кандидатстването с два или повече обекта в рамките на един проект е недопустимо. В случай на повече от един обект, за всеки се подава отделно проектно предложение в рамките на всеки срок за кандидатстване.

2. Не се допускат проекти, свързани с обекти за аквакултури, които имат за цел отглеждането на декоративни риби или чиято продукция не е предназначена за консумация от хора.

3. Не се допускат проекти, свързани с обекти за аквакултури, които имат за цел отглеждането генно модифицирани видове.

4. Разходи за дейности, които не са пряко свързани с производството на аквакултури, както и инвестиции в производство, което не попада в обхвата на аквакултурите, няма да бъдат допускани.

5. Безвъзмездна финансова помощ не се предоставя за прякото закупуване на зарибителен материал, риба за консумация, ремонтни и маточни риби, дейности по зарибяване и аналогични при други видове аквакултури с изключение на случаите, когато е изрично предвидено в правен акт на Съюза или националното законодателство, като мярка за повторно въвеждане в дивата природа или друга мярка за опазване, или в случай на експериментално зарибяване.

6. Проектни предложения, за които се констатира несъответствия на технологичния проект с изискванията в настоящото Ръководство, няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА.

7. Няма да бъдат допускани за финансиране проектни предложения, на които технологичният проект не съответства на условията на валидните документи по ЗВ, ЗООС и ЗБР или липсва някой от изискуемите документи.

8. Басейнови стопанства с източник на водозахранване, осигуряващ недостатъчни водни количества, за обезпечаване на обема на производство, включително целогодишна експлоатация, няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА.

9. Инвестиции, водещи до изграждане или увеличаване на производствения капацитет над разрешения лимит (ако е определен такъв) или в нарушение на условията при които са издадени решенията по ЗООС и ЗБР и разрешителните по ЗВ.

10. Не се допускат инвестиции в дейности, които застрашават биоразнообразието, защитените видове и местообитания.

11. Няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА садкови установки, разположени във водни обекти/зони за аквакултури с дълбочина по-малка от 10 метра в зоната за разполагане на садките, при най-ниското водно ниво през годината, както и в неподходящи водни обекти за изграждане на садкови установки.

12. РСА, ИИЕРС и ИМТС с източник на водозахранване, който не осигурява достатъчни водни количества за добавяне на нова (свежа) вода за допълване на системите, няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА.

13. ИИЕРС със съотношение на площта/обема на водата на интензивната производствена зона към тази на екстензивната пречиствателна зона под 1 : 20, няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА.

14. Недопустими за подпомагане са разходите за изграждане на жилищни сгради за всички дейности. Извън дейностите по диверсификация е недопустимо изграждането на помещения, както и на всякакви други сгради и преместваеми обекти, които не обслужват пряко производствения процес (дейността за диверсификация) на обекта за аквакултури.

15. Не се допуска финансиране на проекти без осигурен достъп до външно електрозахранване или собствено автономно захранване.

16. Финансова помощ не се предоставя за изграждане на нови язовирни стени или възстановяване на разрушени язовирни стени. Не се финансира също дейности по изгребване и извозване на наноси, както и удълбочаване на язовири.

17. Проектни предложения за обекти за аквакултури няма да бъдат подпомагани, ако съдържат невярна или нереалистична информация за годишното производство. Производствената програма трябва да бъде стриктно съобразена с капацитета на съоръженията, използваните технологии и разполагаемия воден ресурс.

18. Не се допуска закупуването на специализирани транспортни средства, когато не отговарят на методиката за определяне на допустимата товароносимост на специализирани транспортни средства (приложение № 2 към Ръководството).

19. Не се допуска закупуване на леки, високопроходими автомобили и пикапи. Не се допуска финансиране закупуване на други моторни превозни средства (земяделска, строителна, подемно-транспортна и пътностроителна техника) извън списъка на допустимите инвестиции (приложение № 1 към Ръководството).

20. Недопустими са разходи за обучение, което не е пряко свързано с производствената дейност, безопасността на труда и опазването на околната среда.

21. Проекти, при които необходимото време за достигане на прогнозната производствена програма на обекта за аквакултури надхвърля периода за мониторинг на проектното предложение (5 години), няма да бъдат допускани за финансиране по ПМДРА.

22. Няма да бъдат финансирани дейности, които попадат извън списъка на допустимите инвестиции (приложение № 1 към Ръководството).

Списъкът на недопустимите дейности и разходи при изграждане, възстановяване и модернизация на обекти за аквакултури по ПМДРА не е изчерпателен.